

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Bakalářská práce

Ekonomické a právní aspekty Paktu růstu a stability

Vypracovala: Linda Trojanová
Vedoucí práce: Ing. Martina Krásnická

České Budějovice 2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Linda TROJANOVÁ**
Osobní číslo: **E10349**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Ekonomické a právní aspekty paktu růstu a stability**
Zadávající katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

V evropském kontextu zhodnotit dodržování paktu růstu a stability, zhodnotit jeho možný vývoj do budoucnosti.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury a právních předpisů vztahujících se k tématu.
2. Analýza paktu stability a růstu z ekonomického a právního hlediska.
3. Porovnání dodržování paktu stability a růstu v jednotlivých zemích.
4. Zhodnocení účinků dosud uložených sankcí.
5. Návrhy změn směřující k větším sankcím za nedodržování paktu stability a růstu.

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíl, metodika, hypotézy. 4. Vlastní práce 5. Návrhy na zlepšení současného stavu. 6. Závěr. 7. Přehled literatury. 8. Přílohy.
-

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **40-50 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

1. Balswin, R., Wyplosz, Ch.: *Ekonomie evropské integrace*, 1. vydání, Praha, Grada Publishing, 2008, ISBN 978-80-247-1807-1.
 2. Šrein, Z.: *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*, 1. vydání, Praha, Vysoká škola ekonomická, 1999, ISBN 80-7079-946-3.
 3. König, P., Lacina, L. a kol.: *Rozpočet a politiky evropské unie*, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2004, ISBN 80-7179-846-0.
 4. Phillippe Moreau Defarges: *Evropské instituce*, 1. vydání, Praha, Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2002, z originálu *Les institutions européennes* přeložila Mgr. Marta Karlická, ISBN 80-7079-946-3.
 5. Šrein, Z., *Pakt stability a růstu - vymoženost nebo přítěž eurozóny?* 2003. dostupné z: <http://www.ieep.cz/editor/assets/working-papers/wp0303.pdf>.
 6. Fajmon, H.: *Držet se koruny a vyrovnat rozpočet*, časopis Euro, 7. 14.11.2011.
- Další odborná literatura, internetové články a současná periodika zabývající se tématem.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martina Krásnická**

Katedra práva

Datum zadání bakalářské práce: **8. února 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

doc. Ing. Ladislav Holýšek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studená 13
370 05 - České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 12. března 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Ekonomické a právní aspekty Paktu růstu a stability“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Linda Trojanová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala zejména vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Martině Krásnické za cenné informace a připomínky k této bakalářské práci. Dále všem ostatním za čas strávený u této práce.

Použité zkratky:

EU – Evropská unie

EMU – Ekonomická a měnová unie

SEU – Smlouva o Evropské unii

ERM – Evropský mechanismus směnných kurzů

ECU – Evropská měnová jednotka

EMI – Evropský měnový institut

ECB – Evropská centrální banka

ECOFIN – Rada ministrů financí a hospodářství zemí Evropské unie

Smlouva o ES – Smlouva o založení Evropského společenství

HDP – hrubý domácí produkt

EÚB – Evropská ústřední banka

EIP - Postup při nadměrných nerovnováhách

PSR – Pakt stability a růstu

EDP – Procedura při nadměrném schodku

MMF – Mezinárodní měnový fond

EK – Evropská komise

EFSF – Evropský fond finanční stability

Anotace

V teoretické části je popsáno, co je Pakt stability a růstu, proč a jak vznikl, které smlouvy a události mu předcházely. Je popsána Maastrichtská smlouva a její konvergenční kritéria a dále původní Pakt stability a růstu. Je popsán vstup do Evropské měnové unie, který je významný z hlediska plnění konvergenčních kritérií jednotlivými státy. Dále je analyzován Pakt stability a růstu a jeho změny, které následovaly v průběhu dalších let po jeho vzniku. Jsou popsány i další smlouvy, které vznikaly poté, co byly zjištěny v Paktu stability a růstu určité nedostatky. V praktické části je řešeno dodržování Paktu stability a růstu jednotlivými zeměmi, dodržování programů stability a konvergenčních programů. Na závěr je zhodnocena úroveň zadlužení jednotlivých zemí v Evropské unii a zadluženost zemí Evropské unie v celosvětovém porovnání.

Annotation

The theoretical part describes what the Stability and Growth pact is, why and how it came into existence, and events which preceded it. This part also describes the Maastricht treaty and convergence criteria and the original Stability and Growth Pact as well as joining the European Monetary Union, which is important in terms of meeting the criteria by individual states. Furthermore, there is an analysis of the Stability and Growth pact and the changes that followed over the years after the pact became effective. Lastly, the theoretical part describes other contracts which arose after shortcomings in the Stability and Growth pact were identified. The practical part analyses how the Stability and Growth pact is followed by each country and adherence of Stability and convergence programmes. Finally, there is an assessment of level of indebtedness of individual European Union countries and of indebtedness of the European Union countries in global comparison.

Obsah práce:

Úvod.....	2
Cíle, hypotézy a metodika.....	4
Teoretická část	5
1. Co je Pakt stability a růstu a proč vznikl?	5
1.1. Maastrichtská smlouva.....	5
1.1.1. Konvergenční kritéria pro vstup do Evropské měnové unie (EMU):.....	6
1.2. Založení měnové unie.....	7
1.2.1. Založení měnové unie předcházely celkem tři etapy.	7
1.3. Obavy související se založením měnové unie	8
1.3.1. Kdy je schodek nadměrný?	10
1.4. Zvláštní praktiky související se vznikem měnové unie.....	11
1.5. Vznik Paktu stability a růstu	13
2. Analýza Paktu stability a růstu	16
3. Hospodářská krize a nové nástroje rozpočtové disciplíny.....	20
3.1. Six-pack	20
3.2. Two-pack	21
3.3. Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii.....	21
3.4. Fiskální kompakt v podmínkách České republiky	22
Praktická část.....	24
4. Dodržování Paktu stability a růstu.....	24
4.1. Fiskální konsolidace	25
4.2. Porovnání dodržování Paktu stability a růstu v jednotlivých zemích.....	26
4.3. Porovnání Paktu stability a růstu s fiskálním kompaktem.....	46
5. Vyhodnocení hypotéz	48
Závěr.....	49
Summary.....	50
Seznam použité literatury:	51

Úvod

Tématem této práce jsou ekonomické a právní aspekty Paktu stability a růstu. Zhodnotím v evropském kontextu dodržování Paktu stability a růstu a dále zhodnotím jeho možný vývoj do budoucnosti.

Bakalářská práce je členěna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se budu zabývat tím, co vlastně Pakt stability a růstu je, proč a jak vznikl, které smlouvy a události mu předcházely. Bude popsána Maastrichtská smlouva a dále Pakt stability a růstu, jehož vznik jsem postavila na Maastrichtské smlouvě a jejích konvergenčních kritériích. Budu se zabývat také vstupem do Ekonomické a měnové unie, který je významný z hlediska plnění konvergenčních kritérií jednotlivými státy, které se chtěly stát součástí této unie. Dále budu analyzovat Pakt stability a růstu a jeho změny, které následovaly v průběhu dalších let po jeho vzniku. Také se zaměřím na další smlouvy, které vznikaly poté, co byly zjištěny v Paktu stability a růstu určité nedostatky.

V praktické části budu řešit dodržování Paktu stability a růstu jednotlivými zeměmi. Budu se zabývat programy stability a konvergenčními programy, kterými se státy mají řídit. Zároveň zhodnotím úroveň zadlužení jednotlivých zemí v Evropské unii a zhodnotím i zadluženost zemí Evropské unie v celosvětovém porovnání.

Podle mého názoru je téma ekonomických a právních aspektů Paktu stability a růstu jedním z důležitých témat při regulaci zadlužení Evropské unie. Zadlužení Evropské unie je aktuálním problémem, který není dobré přehlížet. Podle mého názoru je nutné, aby vlády členských zemí na úrovni státu i na úrovni Evropské unie jako celku pracovaly tak, aby se jednotlivé země nezadlužovaly stále více. Pakt stability a růstu přitom určitě měl napomoci k méně zadlužené Evropské unii.

Dohoda o přijetí Paktu stability a růstu byla uskutečněna již v roce 1997 v Amsterdamu. Pakt stability a růstu (dále jen Pakt) vznikl na základě kritérií upravených v Maastrichtské smlouvě. Především Německo přišlo s nápadem, že by případné nedodržování kritérií mělo být více postižitelné, a proto byl Pakt přijat. Německo se v té době obávalo především toho, aby euro neoslabovalo v důsledku špatného hospodaření zemí, které přistoupily a budou přistupovat do eurozóny. Euro se mělo stát především stabilní měnou. Základem tohoto Paktu bylo hlavně to, že poměr schodku veřejných financí k HDP u těchto zemí zůstane pod 3%. Žádný stát také nesměl mít poměr veřejného zadlužení k HDP vyšší než 60%. Zemím, které by tato pravidla porušily, by pak hrozila určitá opatření a případně i sankce. Většina zemí

však obě tyto pravidla porušuje. Hlavní kritikou Paktu se pak stala událost, za kterou stály dvě velké země, které Pakt iniciovaly. Bylo to Německo a Francie, které za porušení pravidel v roce 2003 nenesly žádné následky. V roce 2005 tak došlo k reformě Paktu a Pakt se stal více uvolněnější než tomu bylo předtím. Například některé země mohly dočasně porušit jeho pravidla. To, jestli Pakt nakonec splnil svůj účel a donutil země Evropské unie dodržovat jeho pravidla, je předmětem této bakalářské práce.

Cíle, hypotézy a metodika

Cílem této bakalářské práce je v evropském kontextu zhodnotit dodržování Paktu stability a růstu a zhodnotit jeho možný vývoj do budoucnosti.

Díličními cíli pak jsou:

1. zdůvodnit proč vznikl Pakt stability a růstu a co je jeho obsahem
2. analyzovat Pakt stability a růstu z hlediska jeho průběžných změn
3. popsat, jak dochází k porušování a obcházení pravidel Paktu stability a růstu v jednotlivých zemích
4. popsat, jaká opatření a sankce mohou nastat v případě nedodržování Paktu
5. zhodnotit zadlužení zemí Evropské unie
6. zamyšlení se nad tím, zda přijetí Paktu stability a růstu bylo pro Evropskou unii přínosné

Hypotézy:

1. Změny Paktu stability a růstu byly přínosné.
2. Pakt stability a růstu je jednotlivými zeměmi dodržován.
3. Země plní doporučení, která jim nastanou v případě porušování Paktu.
4. Doporučení a sankce upravené Paktem stability a růstu jsou dostatečné.
5. Pakt stability a růstu má určitý přínos pro Evropskou unii v oblasti koordinace hospodářských politik.
6. Má smysl, aby se Pakt stability a růstu v budoucnosti vyvíjel.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury a právních předpisů vztahujících se k tématu.
2. Analýza Paktu stability a růstu z ekonomického a právního hlediska.
3. Porovnání dodržování Paktu stability a růstu v jednotlivých zemích.
4. Zhodnocení účinků dosud uložených sankcí.
5. Návrhy změn směřující k větším sankcím za nedodržování Paktu stability a růstu.

Teoretická část

1. Co je Pakt stability a růstu a proč vznikl?

1.1. Maastrichtská smlouva

Myšlenka Paktu stability a růstu předcházela maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii). Ve své politické části smlouva obohatila proces evropské integrace mnoha novými rysy. Institucionálně byl ukotven pojem Evropská unie, přičemž všem evropským zemím bylo přiznáno právo na členství v EU. Zásadní změnou je vytvoření Evropské unie jako výrazu nové identity Společenství. Dosud byl pojem „Evropská unie“ používán pouze neformálně. (HRUBÝ, KRÁSNICKÁ, 2012, s.30, zdroj č. 1)

Ustavena byla tzv. třípilířová struktura, která vytváří Evropskou unii spočívající na třech pilířích:

1. Evropských společenství,
2. společné zahraniční a bezpečnostní politice,
3. na policejní a soudní spolupráci v trestních věcech

Zakotven byl konstituční princip subsidiarity a posíleny byly kompetence Evropského parlamentu. Zavedeno bylo občanství EU a vyjmenována byla některá s tím spojená práva. Založen byl Fond soudržnosti a deklarován byl závazek EU podílet se na rozvoji transevropských sítí. Přijat byl Protokol o sociální politice, který zakotvil principy Charty základních sociálních práv zaměstnanců Evropských společenství.

Zformulována byla maastrichtská konvergenční kritéria, jejichž splněním byla podmíněna účast v měnové unii. Členství v měnové unii bylo koncipováno jako povinné, pouze Dánsko a Velká Británie si vyjednaly výjimku na zavedení společné měny¹. Vyjasněno bylo též institucionální zabezpečení měnové unie v čele s Evropskou centrální bankou, pověřenou mandátem pečovat o cenovou stabilitu. (Výkladový slovníček, Maastrichtská konvergenční kritéria, online, zdroj č. 11)

¹ více v kapitole Založení měnové unie

Konvergenční kritéria se vztahují na vývoj cen, vývoj ve fiskální oblasti, vývoj směnných kurzů a vývoj dlouhodobých úrokových sazeb. Tato čtyři hlavní kritéria jsou založena na článku 140 odstavec 1 Smlouvy o fungování Evropské Unie (konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, zdroj č. 25).

1.1.1. Konvergenční kritéria pro vstup do Evropské měnové unie (EMU):

1. Kritérium vztahující se k vývoji cen:

Dle článku 1 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v článku 140 Smlouvy o fungování Evropské unie, se jedná o průměrnou míru inflace členského státu měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace tří nejlepších členských států v oblasti cenové stability. (HRUBÝ, KRÁSNICKÁ, 2012, s.234, zdroj č. 1)

2. Kritérium vztahující se k vývoji dlouhodobých úrokových sazeb:

Ve čtvrté odrážce článku 140 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie se vyžaduje stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účast v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému odrážející se v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb. Čl. 4 Protokolu stanoví:

- Kritérium konvergence úrokových sazeb znamená, že během jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.

- Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech. (HRUBÝ, KRÁSNICKÁ, 2012, s.238, zdroj č. 1)

3. Kritérium vztahující se k vývoji ve fiskální oblasti:

Ve druhé odrážce článku 140 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie se vyžaduje dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu čl. 126 odst. 6. Článek 2 Protokolu o kritériích konvergence dále uvádí, že v době šetření se na členský stát nevztahuje roz-

hodnutí Rady podle čl. 126 odst. 6 této smlouvy o existenci nadměrného schodku. (HRUBÝ, KRÁSNICKÁ, 2012, s.234, zdroj č. 1)²

4. Kritérium vztahující se k vývoji směnných kurzů:

Ve třetí odrážce článku 140 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie se vyžaduje: „dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu“. Článek 3 Protokolu vysvětluje význam takto:

- kurz nesmí být vystaven silným tlakům po dobu dvou let,
- členský stát nesměl v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu. (HRUBÝ, KRÁSNICKÁ, 2012, s.236, zdroj č. 1)

V prosinci 1991 se představitelé členských zemí na zasedání Evropské rady v nizozemském Maastrichtu shodli na konečném znění smlouvy. Smlouva o Evropské unii (SEU) byla podepsána 7. února 1992 v Maastrichtu a vstoupila v platnost 1. listopadu 1993 po obtížném ratifikačním procesu.

1.2. Založení měnové unie

1.2.1. Založení měnové unie předcházely celkem tři etapy.

1. První etapa byla rozdělena do dvou fází.

První fáze byla uzavřena ratifikací smlouvy národními parlamenty, předcházela tedy oficiálnímu vstupu smlouvy v platnost (rok 1993) a plnila jakousi přípravnou funkci. V tomto období byly členské státy zavázány plně liberalizovat volný pohyb kapitálu uvnitř EU (zde existovala ještě nějaká omezení kupř. v Řecku).

Druhá fáze nastala po ratifikaci a proběhla v roce 1993. V té době byl definitivně zmražen měnový koš definující ECU (Evropskou měnovou jednotku) na úrovni jeho

² více v kapitole Obavy související se založením měnové unie

poslední úpravy z roku 1989. Zároveň se ratifikací smlouvy signatářské státy neodvratitelně zavazují přijmout (po splnění podmínek) společnou měnu.

2. Druhá etapa začala v roce 1994 a měla skončit nejdéle koncem roku 1998. I tato etapa byla rozdělena do dvou fází.

V první fázi byla dokončena plná liberalizace pohybu kapitálu tím, že byla rozšířena i na třetí země (mimo EU) a Komise začala kontrolovat plnění konvergenčních kritérií, která byla ve smlouvě formulována jako podmínka pro vstup příslušného státu do třetí fáze.

V druhé fázi byla zřízena ECB (jako nástupce EMI) a ustanoveny její vrcholné orgány, aby mohla připravit přechod ke společné měně.

3. Třetí etapa začala 1.1. 1999 zavedením eura jako společné měny.

Při podepisování maastrichtské smlouvy si Velká Británie a Dánsko vymínilo, že nejsou zavázány postupovat do třetí etapy, i kdyby plnily konvergenční kritéria. (ŠREIN, 1999, s. 291 – 294, zdroj č. 3)

Eurobankovky byly do hotovostního oběhu zavedeny k 1. 1. 2002.

1.3. Obavy související se založením měnové unie

Aby se zabránilo zadlužování členských států, píše se v článku 126 (bývalý článek 104 Smlouvy o ES) Smlouvy o fungování Evropské unie o nadměrném schodku:

„1) Členské státy se vyvarují nadměrných schodků veřejných financí.

2) Komise sleduje vývoj rozpočtové situace a výši veřejného dluhu v členských státech, aby bylo možno zjistit závažné chyby. Zkoumá zejména dodržování rozpočtové kázně na základě těchto dvou kritérií:

- a) zda poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračuje referenční hodnotu, ledaže by:

- *bud' poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží referenční hodnotě,*
 - *nebo by překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstal blízko referenční hodnotě*
- b) *zda poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu nepřekračuje referenční hodnotu, ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě. “*

Ke Smlouvě o fungování Evropské unie je připojen Protokol (č.12) o postupu při nadměrném schodku. V Protokolu o postupu při nadměrném schodku jsou stanoveny i referenční hodnoty, o kterých se píše i v článku 126 Smlouvy o fungování Evropské unie: „ *3 % pro poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu v tržních cenách, 60 % pro poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách. “*

Původní článek 104c maastrichtské smlouvy zavedl proceduru dohledu nad vývojem rozpočtových politik všech členských států, které akceptovaly druhou etapu EMU. Rada a Komise mají tedy za úkol provádět dohled nad vývojem rozpočtových schodků v rámci koordinace hospodářských politik prostřednictvím rámcových směrnic a zároveň hodnotit, do jaké míry se dodržuje zásada financování schodku pouze prodejem obligací na kapitálovém trhu a bez jejich přímého odkupu centrální bankou. V tomto rámci také provádí Komise a Rada klasifikaci případných schodků a má právo označit vzniklý schodek po splnění určitých předpokladů za nadměrný.

Nadměrný schodek je nutno odstranit. Pokud není příslušný stát ještě členem měnové unie, omezuje se Rada pouze na doporučení. Pro státy, které vstoupily do třetí etapy a akceptovaly tedy společnou měnu, jde již o právní závazek vyvarovat se nadměrných schodků. Pokud k nim přece jen dojde, nastupuje celá sada možných nápravných opatření včetně sankcí. (ŠREIN, 1999, s. 305, zdroj č. 3)

1.3.1. Kdy je schodek nadměrný?

Nadměrný schodek vzniká, pokud členský stát EU nesplňuje požadavky dodržování rozpočtové kázně, a to zejména pokud:

1. poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu překročí referenční hodnotu (stanovenou v Protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 3% HDP), ledaže by:
 - a) buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučené hodnotě,
 - b) nebo by překročení doporučené hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstával blízko k doporučené hodnotě,
2. poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu překročí doporučenou hodnotu stanovenou v Protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 60% HDP, ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučené hodnotě.

Článek 126 upravuje postup při nadměrném schodku. (HRUBÝ, KRÁSNICKÁ, 2012, s. 236, zdroj č. 1)

Následuje: Zpráva Komise, která vezme v úvahu:

- veřejné investice a jejich význam
- střednědobou situaci (jde o nahodilý jev?)
- ostatní významné okolnosti (začíná recese?)

Zprávu projedná ECOFIN. ECOFIN na základě doporučení Komise a po všestranném zvážení může označit (rozhoduje kvalifikovanou většinou) schodek za nadměrný. (ŠREIN, 1999, s. 303, zdroj č. 3)

Pokud podle článku 126 Smlouvy o fungování Evropské unie Rada rozhodne, že nadměrný schodek existuje, musí bez zbytečného odkladu na doporučení Komise přijmout doporučení, která pak podá dotyčnému členskému státu. Tato doporučení jsou neveřejná. Pokud však Rada zjistí, že ve stanovené lhůtě nebyla na její doporučení přijata žádná účinná opatření, může svá doporučení zveřejnit.

Nenásleduje-li členský stát ani poté doporučení Rady, může Rada rozhodnout o výzvě členskému státu, aby v určité lhůtě učinil opatření ke snížení schodku, která Rada považuje za nezbytná pro nápravu situace. V takovém případě může Rada žádat dotyčný členský stát, aby podle zvláštního harmonogramu předkládal zprávy za účelem posouzení jeho úsilí o nápravu.

Sankce, které může Rada za nadměrný schodek uložit jsou:

- Rada požádá dotyčný členský stát, aby před vydáním obligací a jiných cenných papírů zveřejnil dodatečné informace, které Rada určí
- Rada může blokovat úvěry Evropské investiční banky vůči dotyčnému státu
- Rada požádá dotyčný členský stát, aby uložil neúročný vklad v přiměřené výši u Unie, dokud nebude podle názoru Rady nadměrný schodek napraven
- uloží pokuty v přiměřené výši

Sankce se vztahují jen na státy eurozóny. Na státy mimo eurozónu platí hrozba zmrazení dotací z Kohezního fondu.

Abych ještě nakonec rozlišila nevyrovnanost státního rozpočtu, může se jednat o cyklický nebo strukturální deficit (nebo přebytek):

- a) cyklický – automaticky vzniklé rozpočtové deficity a přebytky, vyvolané hospodářským cyklem
- b) strukturální – přebytky a deficity, vzniklé aktivní fiskální politikou realizace programů státních výdajů a realizací konkrétního daňového systému. Přebytek či deficit se stanovuje rozdílem mezi aktuálním přebytkem či deficitem a cyklickým přebytkem či deficitem. (HLADKÝ, LEITMANOVÁ, 1997, s. 63, zdroj č. 9).

1.4. Zvláštní praktiky související se vznikem měnové unie

Většina členských států (navzdory tomu, že konvergenční kritéria byla známa již od roku 1991, kdy byla přijata maastrichtská smlouva, a že o nadměrných schodecích byli všichni „vinníci“ příslušně informováni a varováni Komisí od roku 1994) začala chápat vážnost situace a nebezpečí, že se nemusí v roce 1999 do EMU dostat, až v poslední chvíli. A tak v roce 1996 (při přípravě rozpočtu na rok 1997) v průběhu roku 1997 začala honička za splněním rozpočtového kritéria.

Řada vlád začala tvrdě omezovat rozpočtové výdaje i za cenu rizika, že to může vyvolat nespokojenost veřejnosti a třeba i vážné politické potíže. Jiné vlády se uchýlily také ke zvláštní formě „tvůrčího účetnictví“ a prostřednictvím velmi svérázných operací se jim podařilo přece jen o nějaký ten zlomek vykazovaný schodek nebo velikost veřejného dluhu srazit. Americký Wall Street Europe uvádí několik příkladů. Belgické banky spravující majetek belgických veřejných sociálních fondů uložily dočasně řadu jejich certifikátů u centrální banky spravující rozpočtové prostředky. To umožnilo podle belgických účetních předpisů vykázat k rozhodnému datu 31. 12. 1996 tyto certifikáty jako pohledávky státu, tím prokázat pokles belgického netto veřejného dluhu a vyhovět požadavku konvergenčních kritérií. Ihned 2.1.1997 byly certifikáty vráceny zpět sociálním fondům.

Francouzský ministr financí zase převedl do státního rozpočtu jako příjem některá aktiva francouzského státem vlastněného Telekomu, aniž by totéž udělal s tomu odpovídajícími závazky na straně pasiv Telekomu. Stranou pozornosti statistiků nezůstal ani HDP a jeho velikost byla tvůrčím způsobem dodatečně poněkud upravena směrem vzhůru, aby se tak zvýšil základ a tím snížil podíl deficitu (ŠREIN, 1999, s. 296 – 297, zdroj č. 3).

Zvláštní praktiky se vznikem měnové unie se týkají například i Řecka. Podle euractiv.cz se v září 2004 přišlo na to, že Řecko předkládalo chybné údaje už od roku 1998. Řecký deficit musel být opraven z 1,7% na 4,6% HDP. Následující rok schodek rozpočtu Řecka dosáhl 6,6% HDP kvůli „nedostatečným státním příjmům a nezdravým trendům v aktuálních výdajích, především veřejné spotřebě“, řekl Almunia ve svém projevu 5. října 2005. Případ Řecka ukazuje, jak se země, pro niž základním politickým impulsem ke vstupu do Evropské měnové unie byl záměr snížit náklady na obsluhu veřejného dluhu, znovu ocitla v dluhové pasti, protože podcenila mechanismy, jež jsou rozhodující pro dlouhodobou ekonomickou konkurenceschopnost každého státu, a to i v rámci eurozóny. Nutno podotknout, že pro Řecko (a nejen pro něj) byla příznačná vysoká úroveň dluhu „budovaná“ dalšími a dalšími vládami, nezávisle na politické orientaci. Poté, co Řecko s dvouletým skluzem v roce 2001 vstoupilo do eurozóny, počítala jeho vláda s podstatným snížením nákladů na obsluhu dluhu, který už v roce 2001 činil 114,7 % HDP. Tak tomu nějaký čas (2001-2007) skutečně bylo.

Ačkoliv klauzule obsažená v Maastrichtské smlouvě jasně říká, že veřejný dluh jedné členské země EU není dluhem jiných zemí, finanční trhy významu této klauzule nerozuměly. V dalších letech po vstupu do eurozóny udržovalo Řecko rozpočtový schodek nad požadovanou úrovní 3 % HDP. Situace se dramaticky změnila od roku 2008, kdy Řecko zaznamenalo rozpočtový schodek ve výši 8 % HDP, a v roce 2009, kdy schodek překročil 12 % HDP. Do ob-

dobí globální finanční krize vstoupilo Řecko s vysokou úrovní dluhu. Hospodářská recese současně vedla k náhlému zhoršení stavu státního rozpočtu a ke změně vnímání perspektiv rozvoje, včetně solventnosti Řecka. Nové prostředky nezbytné k obsluze portfolia splácených starších dluhopisů mohlo Řecko získat za nových, mnohem horších podmínek. V letech 2010-2011 Řecko přišlo o přístup na soukromé kapitálové trhy, protože očekávané úrokové míry tuto zemi odsuzovaly k ohlášení bankrotu. (Euro: mezi hospodářskou racionalitou a vynucovanou politickou integrací, 19. 12. 2012, online, zdroj č. 16)

1.5. Vznik Paktu stability a růstu

Počátkem devadesátých let deficity veřejných rozpočtů členských států EU začaly poměrně výrazně přesahovat později definované hranice referenčních hodnot maastrichtských kritérií. To jasně indikovalo chronické zvýšení veřejného dluhu a ohrožovalo přijetí a následnou stabilitu společné evropské měny a dlouhodobý růst evropských ekonomik. (Fiskální pravidla ČR v kontextu EU, část 1. Současná pravidla EU, 2010, str.5, online, zdroj č.14)

V polovině roku 1990 německý ministr financí Theo Waigel navrhl, že by měla být opatření nad rámec konvergenčních kritérií. Chtěl zformulovat pravidla, které by státy v měnové unii jednou musely dodržovat. Tyto pravidla by měla podobu Paktu stability a růstu. Pakt stability a růstu by byl zaveden, aby zajišťoval, že se žádný členský stát (který je jednou členem měnové unie) nemůže volně osvobodit od systému, například při způsobování vysokých dluhů a deficitů (CINI, 2007, s. 329, zdroj č. 5).

Zdeněk Šrein (Pakt stability a růstu – vymoženost nebo přítěž eurozóny, 2003, s.3, online, zdroj č. 14) vysvětluje vznik Paktu stability a růstu takto: „*Problém nastal v průběhu let 1996-97, kdy některé členské státy - v úsilí srazit deficit pod 3% HDP nebo prokázat snižování veřejného dluhu - začaly uplatňovat „kreativní účetnictví“ nebo přijímaly opatření, která dávala tušit, že jsou zaměřena jen na splnění limitu v daném roce a nemohla zaručit, že se nebudou nadměrné deficity opakovat v následujících letech. To vzbudilo nedůvěru zejména v německé veřejnosti - uvědomme si, že právě německá marka byla dlouhodobě nejstabilnější měnou uznávanou na celém světě. Proto právě němečtí ekonomové a politici hledali záruku, že budoucí společné euro bude alespoň stejně stabilní.*“

Baldwin Richard a Wyplosz Charles (2008, s.429, zdroj č. 6) se dále zamýšlí nad otázkami: Může nastat případ, kdy země splní obě kritéria (rozpočtový deficit pod 3 % HDP a ve-

řejný dluh pod 60 % HDP, nebo zdatně klesající k této hranici.), vstoupí do měnové unie a pak se opět navrátí k bezbřehé nedisciplinovanosti? Tvůrci Maastrichtské smlouvy se podobné situace skutečně obávali, a tak se v článku 104 (dnes již článek 126 Smlouvy o fungování Evropské unie) jednoznačně zmiňuje, že se „členské státy mají vyvarovat nadměrných deficitů“ a je detailně vypracována „procedura řešící nadměrné deficity“. Smlouva ponechala stanovení praktických záležitostí na pozdější dobu, k čemuž došlo sepsáním Paktu stability a růstu.

Hlavní argumenty, které vedly ke vzniku Paktu stability (a později Paktu stability a růstu) uvádí Zdeněk Šrein (1999, s. 302, zdroj č. 3) :

a) Vzhledem k tomu, že při existenci společné měny necítí jednotlivé vlády přímou odpovědnost za její stabilitu, mohou mít daleko silnější sklon k tomu, aby své problémy řešily schodkovým rozpočtem. Jsou si vědomy, že jeho negativní dopady se rozředí na celé území měnové unie. Tento psychologický faktor nelze podcenit.

b) Jedinou formou, jak financovat rozpočtový deficit, je emise obligací (dluhopisů), tedy půjčka na kapitálovém trhu, kde se tyto obligace umístí (již ve druhé etapě měnové unie však byly povinny členské státy upravit zákony o centrální bance tak, že jsou zakázány přímé odkupy státních obligací centrální bankou). Pokud vládní dluhopisy nakoupí domácí soukromé subjekty (většinou jsou to banky či velké firmy), můžeme říci, že stát dluží sám sobě. Největší problém v této souvislosti je, že stát odčerpává finanční zdroje, které by jinak mohly použít soukromé subjekty na investice (PAVELKA, 2007, s. 222, zdroj č. 7). Rozsah rozpočtových schodků (řád procent HDP) a tomu odpovídající objem obligací nabízených vládou na kapitálovém trhu je řádově vyšší nežli emise nabízená libovolným podnikatelským subjektem. V důsledku toho pak odprodejem těchto vládních obligací dochází k přesunu kapitálu do země s vysokým deficitem na úkor ostatních států, které se disciplinovaně schodkům vyhýbají.

c) Relativně velký rozsah státních obligací nabízených na kapitálovém trhu může vést k růstu úrokových sazeb. Vláda, aby obligace umístila, může nabídnout lepší podmínky a kromě toho těží i z toho, že její rating je vyšší nežli u soukromých obligací. Růst úrokových sazeb pochopitelně zhoršuje podmínky investování a podlamuje ekonomický růst.

Pakt stability a růstu byl přijatý v roce 1996, s platností od roku 1997. Jak už bylo psáno výše, podoba Paktu byla dohodnuta na zasedání Evropské rady v Amsterdamu v červnu 1997. Účinnost pak nastala 1. ledna 1999 při vzniku eurozóny. Pakt má zajistit, aby členské státy udržovaly svůj rozpočet stabilní i po zavedení jednotné měny. Jeho původní zásady byly podrobeny revizi na jaře 2005.

2. Analýza Paktu stability a růstu

V praxi se Pakt skládá z rezoluce Evropské rady o Paktu stability a růstu přijaté 17. června 1997 v Amsterdamu (97/C 236/01) a dvou nařízeních Rady (ES) – Nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik a z Nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku.

Hlavní zásady původního Paktu stability a růstu byly formulovány takto:

1. Fiskální kritéria.

Fiskální kritéria z druhé etapy přechodu k měnové unii, která měly členské státy dosáhnout, byla zpřísněna také na období po přijetí společné měny. Deficit veřejných financí by neměl překročit 3 % HDP. Doporučovaný limit může být překročen, pokud je deficit pouze „dočasný“ nebo „výjimečný“ a pokud se poměr soustavně snižuje směrem k doporučené hodnotě. Doporučená hodnota veřejného zadlužení nemá přesáhnout 60 % HDP, kromě případu, kdy se překročení snižuje a blíží se „uspokojivým tempem“ k doporučené hodnotě. Doporučené hodnoty jsou specifikovány ve zvláštním Protokolu (č.12) o postupu při nadměrném schodku, který je přiložen k Amsterdamské smlouvě.³

2. Zdravé veřejné finance.

Takové postupy, které umožní střednědobě udržovat rozpočet „téměř vyrovnaný nebo přebytkový“ mají za povinnost prosazovat ve své hospodářské politice vlády členských zemí.

3. Mnohostranný dohled.

Všechny členské vlády mají za úkol zpracovat a předkládat Radě a Komisi stabilizační program (členové eurozóny), resp. konvergenční program (země, které nepřevzaly společnou měnu). Tyto střednědobé programy každoročně aktualizované umož-

³ Amsterdamská smlouva byla přijata na zasedání Evropské rady v Amsterdamu 16.-17. června 1997. Amsterdamská smlouva mění určitá ustanovení ve Smlouvě o Evropské unii. Do rámce EU začlenila Sociální chartu a Schengenského úmluvy přesouvající kontroly z vnitřních na vnější hranice členských států. (KÖNIG a kol., 2009, str. 2, zdroj č.2)

ňují provádět mnohostranný dohled nad rozpočtovým hospodařením členských států. Jejich obsahem jsou střednědobé cíle rozpočtové politiky (téměř vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet) a přehled probíhajících a připravovaných opatření, která mají udržovat zdravou fiskální politiku.

4. Postupy mnohostranného dohledu.

Používají se dva postupy: jeden má předejít vzniku nadměrného schodku, druhý nastupuje v případě vzniku nadměrného schodku. První (preventivní) nástroj spočívá v tom, že Komise a Rada dohlíží, jestli rozpočtová politika členské země probíhá podle přijatého programu. Každá členská země k tomu musí dvakrát do roka podávat zprávu. Komise (společně s Hospodářským a finančním výborem) hodnotí rozpočtovou politiku členské země a podává na základě toho doporučení Radě. Pokud průběh programu neodpovídá pravidlům Paktu, může Rada dát dotyčné zemi doporučení ve formě včasného varování. Například v roce 2002 předala Radě doporučení na takový postup v případě čtyř členských zemí, který však Rada odmítla s odůvodněním, že dotyčné státy s nadměrným deficitem ujistily Radu o chystané nápravě. (Jednalo se o Francii, Itálii, Německo a Portugalsko.)

5. Hodnocení.

V případě, že deficit přesáhl 3 % HDP, postupuje se podle protokolu o odstranění nadměrného schodku (excessive deficit procedure). I když schodek překročil 3% limit, nemusí jít hned o nadměrný deficit. Musí ale dojít k nepředvídatelné události mimo kontrolu vlády, která zásadním způsobem ovlivnila její rozpočtovou situaci a která vyústila ve značný hospodářský pokles. Roční pokles reálného HDP musí v tomto případě být minimálně 2 %. (Pokles může být i nižší a může být považován za výjimečný, pokud překročí alespoň 0,75 % HDP. V tomto případě rozhodnutí o nadměrném schodku vyžaduje podporu kvalifikované většiny v Radě.) Poté, co deficit přesáhl 3% HDP, Komise (společně s Ekonomickým a finančním výborem) pak dává doporučení Radě, která rozhoduje, jestli tato situace skutečně nastala. Identifikuje faktory, které vznik nadměrného deficitu způsobily. Pouze Rada však rozhoduje o tom, jestli k překročení doporučeného limitu skutečně došlo nebo jestli je deficit výjimečný a dočasný. Na základě rozhodnutí Rady má členský stát upravit stav veřejných financí

během dvou let.

6. Sankce.

Pokud členský stát nedá na doporučení Rady a stav jeho veřejných financí se nezmění, může být dotyčný stát požádán, aby uložil neúročený vklad přiměřené velikosti u Společenství (fixní část depozita = 0,2% HDP, variabilní část bude odvozena od míry překročení hranice), dokud podle názoru Rady nebude nadměrný schodek upraven. Pokud po dvou letech od zjištění nadměrného schodku nedojde k nápravě, přemění se vklad v pokutu, která však nesmí překročit 0,5 % HDP (za každé 1% schodku nad 3% hranicí se skládá kauce ve výši 0,1% HDP).

(URBAN, 2006, s.19-20, zdroj č. 8)

V roce 2003 hrozila Německu pokuta za nedodržování pravidel Paktu. Německo tedy raději přistoupilo k samotné reformě Paktu, aby se mohlo zdržet sankcí. Na reformě pravidel Paktu se shodla Rada a byla schválena Evropskou radou dne 21. března 2005. Rozmělnění Paktu stability a růstu v roce 2005, které mnozí experti považují za zásadní mezník vedoucí k současné krizi eurozóny, má na svědomí bývalý německý sociálnědemokratický kancléř Gerhard Schröder. (Rozhazovačnost států EU umožnil, 18.7. 2012, online, zdroj č. 16). Pakt nadále nutí členské země eurozóny dodržovat základní rozpočtová pravidla (3 % a 60 %), avšak je zmírňuje: umožňuje se vyhnout za určité situace postupu při vzniku nadměrného schodku, značně rozšiřuje výčet relevantních faktorů, které to připouštějí a prodlužuje také období, které mají vlády k dispozici k potřebné adaptaci.

Přijatá reforma upravuje rozpočtová pravidla Paktu takto:

1. Postup při vzniku nadměrného schodku bude zahájen v situaci, kdy dotyčná země vykazuje negativní růst nebo prochází dlouhodobě obdobím nízkého růstu.
2. Rozšiřuje se výčet relevantních okolností, kdy postup vůči zemi s dočasným nadměrným schodkem nebude zahájen a kdy se připouští mírné překročení limitu. K těmto okolnostem patří fáze ekonomického cyklu, prováděné strukturální reformy (reforma sociálního a penzijního systému), podpora výzkumu, veřejné investice. Jejich výčet je podán obecně a jejich aplikace bude záležet na jednání mezi členským státem a institucemi EU (Komisí a Radou).

3. Volnějšší a uvážlivější přístup k deficitu bude použit také v případě akcí „mezinárodní solidarity“ (rozvojová pomoc a vojenské výdaje, například v případě Francie) nebo rozpočtových výdajů spojených s prováděním „politiky, která si klade evropské cíle“ (například v případě Německa u výdajů na znovusjednocení země).
4. Střednědobé rozpočtové cíle jednotlivých zemí budou brát v úvahu potenciální růst a váhu veřejného zadlužení. Vzhledem k rozdílné situaci různých zemí mají být tyto střednědobé cíle odlišné u zemí s vysokým hospodářským růstem a nízkým veřejným zadlužením na jedné straně a u zemí s vysokým zadlužením na straně druhé.
5. Doba k provedení nápravných opatření se může prodloužit i na dobu delší než dva roky, jestliže země byla postížena neočekávanými ekonomickými událostmi, které nepříznivě zapůsobily na veřejný rozpočet, a pokud vláda přistoupila k nápravným opatřením, které jí byly doporučeny.
6. Mají být zlepšeny statistické údaje, aby spolehlivě informovaly o ekonomické situaci země.
7. Členské státy mají vtáhnout do celého procesu národní parlamenty, které by měly být seznámeny se stabilizačními, resp. konvergenčními programy a stanovisky Rady.

(URBAN, 2006, s.16-17, 19-20, zdroj č. 8)

3. Hospodářská krize a nové nástroje rozpočtové disciplíny

V roce 2010 byla uzavřena první dohoda o půjčce Řecku ve výši 110 mld. euro. V roce 2012 byla uzavřena druhá dohoda o půjčce Řecku ve výši 130 mld. euro. V důsledku půjček v Řecku a krize v celé Evropské unii muselo dojít k další revizi Paktu stability a růstu. Byl vytvořen rozšířený Pakt stability a růstu, který tvoří six-pack a two-pack.

3.1. Six-pack

Six-pack je soubor pěti nařízení a jedné směrnice. Jedná se o nařízení Rady EU č. 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011 a 1177/2011 a o směrnici Rady EU č. 2011/85/EU.

Upravují rozpočtový dohled (hlavně novelu Paktu stability a růstu) a zavádějí makrodohled. Jsou v účinnosti od 13. prosince 2011. Tyto předpisy se již aplikují striktně. (DOSTÁLOVÁ, seminář Brno, 4.5.2012, zdroj č. 31)

Významně byl upřesněn rozsah informací, které členské státy musí zahrnout do plánů stability předkládaných v rámci preventivní části Paktu stability a růstu. V případě nerespektování doporučení vydaných v rámci preventivní části získává nově Komise pravomoc navrhnout sankci složení úročeného vkladu ve výši 0,2% HDP. Korektivní část rovněž zaznamenala významné zpřísnění, především co se týče sankcí. Nejdůležitější změna se však týká částečného pokroku směrem k automatizaci sankcí. Zavádí se totiž hlasování tzv. „obrácenou kvalifikovanou většinou“, kdy se sankce považuje za přijatou, pokud Rada kvalifikovanou většinou nerozhodne o zamítnutí doporučení Komise. V obou částech PSR je v důsledku reformy kladen mnohem větší důraz na kritérium celkového veřejného dluhu. Pro státy, jejichž veřejný dluh referenční kritérium 60% HDP překračuje, se zavádí povinnost jeho snižování každoročně alespoň o dvacetinu rozdílu, o který bylo kritérium překročeno.

Úplnou novinkou je zavedení postupu při nadměrných nerovnováhách (excessive imbalance procedure – EIP). Tento nástroj má sloužit k zamezení vytvoření makroekonomických nerovnováh nepříznivě ovlivňujících fungování Hospodářské a měnové unie. Členské státy eurozóny mají být hodnoceny na základě celé škály ukazatelů, včetně platební bilance, ceny jednotky práce, zadlužení soukromého sektoru či ceny nemovitostí. (NĚMEC, 2011/2012, zdroj č. 30)

3.2. Two-pack

Two-pack představují 2 nařízení na zesílený rozpočtový dohled nad zeměmi eurozóny kvůli jejich silné hospodářské a finanční provázanosti, navazují na six-pack. Bylo rozhodnuto velmi těsnou většinou (21 pro, 19 proti, 3 se zdrželi hlasování), že k hlasování by se mělo přikročit a později byly oba texty osvojené následovně:

Nařízení o sledování a posuzování rozpočtových plánů a o zabezpečení nápravy v postupu při nadměrném schodku,

nařízení k posílenému dohledu nad státy zažívajícími vážnou finanční nestabilitu/ ohroženými/ čerpajícími vnější pomoc.

(Economic governance “two pack“ – Q&A, 7.6. 2012, online, zdroj č. 18)

3.3. Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii

Jak napovídá i název této mezinárodní smlouvy, jejímiž signatáři se staly všechny členské státy Unie s výjimkou Velké Británie a České republiky, zabývá se třemi různými oblastmi. První část tvoří závazek členských států zavést do své národní legislativy, pokud možno na ústavní úrovni, tzv. dluhovou brzdu, tedy ustanovení vyžadující vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet, čímž se rozumí maximální přípustný strukturální deficit ve výši 0,5% HDP (příloha č. 2, 3), resp. 1% HDP v případě států, jejichž veřejný dluh je výrazně nižší než 60% HDP. Pro případ překročení tohoto kritéria se rovněž vyžaduje přijetí automatického korekčního mechanismu.

Druhou část fiskálního kompaktu tvoří politický závazek signatářů k užší koordinaci jejich hospodářské politiky, se zvláštním důrazem na oblasti, na které kladl důraz již Pakt pro euro. Pro užší koordinaci se členské státy zavazují využívat všech dostupných nástrojů na unijní úrovni, včetně posílené spolupráce.

Třetí část smlouvy institucionálně upravuje neformální summity eurozóny, jejichž konání se předpokládá vždy po ukončení rokování Evropské rady, minimálně však dvakrát ročně. Summit má být fórem pro jednání týkající se specifických záležitostí společné měny či jejího strategického směřování.

Pozoruhodné z hlediska právního zakotvení smlouvy je především její deklarovaný vztah k unijnímu právu. Tato smlouva je uzavřena mimo rámec unijního práva. Fiskální kompakt

má představovat nadstavbu povinností vyplývajících členům eurozóny z unijního práva, má být interpretován eurokonformně a pro případ konfliktu deklaruje přednost unijního práva. (NĚMEC, 2011/2012, online, zdroj č. 30)

Smluvní strany mohou učinit pro sebe závaznými některá nebo všechna ustanovení této smlouvy.

3.4 Fiskální kompakt v podmínkách České republiky

Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii bývá nazývána jako fiskální kompakt. Ta vešla v platnost 1. ledna 2013.

Pravidla fiskální disciplíny vtělená do Paktu stability se ukázala být příliš slabá, zejména jejich vynutitelnost. Proto se členské země EU dohodly v březnu 2012 na přijetí nových pravidel rozpočtové disciplíny – fiskálním kompaktu. Nepřipojily se pouze dvě země, Česká republika a Velká Británie. Česká republika však po nástupu nové vlády změnila názor a rozhodla se nakonec k fiskálnímu kompaktu připojit.

Vynutitelnost je posílena tím, že země, které se k fiskálnímu kompaktu připojí, jsou povinny vtělit výše zmíněná pravidla do národní legislativy, přičemž se ve fiskálním kompaktu explicitně píše, že nejlépe formou ústavního zákona. Zároveň by měly na národní úrovni existovat na vládě nezávislé instituce monitorující dodržování fiskální disciplíny.

Jestliže Česká republika přistoupí k fiskálnímu kompaktu, vrací se opět do hry ústavní zákon o rozpočtové odpovědnosti, který by musel být upraven, aby reflektoval požadavky fiskálního kompaktu. (Fiskální kompakt v ČR...Patria vydala nový Třicetník, 4.2. 2014, online, zdroj č.20)

Česká vláda chce do dvou měsíců přistoupit k takzvanému fiskálnímu paktu, neboli smlouvě, která by měla vést k nižším rozpočtovým deficitům. Nejdříve však Legislativní rada vlády musí posoudit, jak má vlastně ratifikace této smlouvy proběhnout. Vláda totiž stále nemá jasno, kolik poslanců a senátorů musí s přijetím paktu souhlasit. Premiér Bohuslav Sobotka chce také připojení se k paktu projednat s tripartitidou.

Fiskální pakt, neboli Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, požaduje, aby státy, které se k němu rozhodnou připojit do jednoho roku od vstupu v platnost této smlouvy přijaly právní předpis.

Ten by měl zajistit, že strukturální schodek státního rozpočtu nepřesáhne 0,5% HDP. Země, jejichž dluh převyšuje 60% HDP, pak musí snižovat jeho výši minimálně o 5% ročně. České republiky by se týkal v případě, že by vstoupila do eurozóny.

Bohuslav Sobotka uvedl, že připojení se k fiskálnímu paktu nebere pouze jako symbolický krok, ale jedná se o další krok Česka k přijetí eura. Vláda a Ministerstvo zahraničních věcí chtějí připravit koncepci českého působení v EU a budou se snažit o směřování ČR více diskutovat s odbornou veřejností i občany. Kabinet chce také aktivněji působit při umisťování českých občanů v evropských institucích. (Dočkáme se v ČR přijetí fiskálního paktu?, 2014, online, zdroj č.21)

"Připojení České republiky k fiskálnímu kompaktu představuje posílení rozpočtové disciplíny vlády. Sice existují střednědobé výdajové rámce, které by měly směřovat fiskální politiku vlády k jisté disciplíně, nicméně je to relativně slabé opatření. Zároveň stále nemáme dlouhou brzdu v podobě ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti. V takovém případě může být fiskální kompakt nejsilnějším opatřením, které bude znemožňovat vládě nezodpovědné hospodaření," uvedl hlavní ekonom Patria Finance David Marek.

Upozornil ale, že přistoupení k paktu si vynutí další snížení rozpočtového deficitu. V případě zemí s poměrem vládního dluhu vůči HDP pod 60 procenty, mezi které ČR patří, totiž připouští fiskální pakt strukturální deficit do jednoho procenta HDP. Letos by měl strukturální deficit ČR však činit zhruba 2,5 procenta HDP (podle euroskop.cz). Strukturální deficit je deficit veřejných financí očištěný o vliv hospodářského cyklu.

"Přistoupení Česka k fiskálnímu paktu bych uvítal. Bude do budoucna pojistkou proti rozpočtově nezodpovědným vládám, které by chtěly nadměrně zadlužovat zemi," uvedl analytik UniCredit Bank Pavel Sobíšek. Z hlediska veřejných financí ovšem pakt v nejbližších dvou letech neznamená žádnou změnu, dodal. (Snahu o přistoupení ČR k fiskálnímu paktu ekonomové vítají, 31. 1. 2014, online, zdroj č. 22)

Co se děje v případě nedodržování fiskálního kompaktu se píše v článku na Ihned.cz (Proč se politici přou o fiskální kompakt?, 15. 2. 2013, online, zdroj č. 23): V případě nedodržování fiskálního kompaktu musí automaticky Evropská komise podat k Evropskému soudnímu dvoru žalobu na členský stát, který bude poté posuzovat implementaci paktu v dané členské zemi a dále bude moci rozhodnout o pokutě až do výše 0,1 % HDP. Tyto prostředky budou převedeny do záchranného fondu ESM (Evropský stabilizační mechanismus). Tímto se dříve politické rozhodnutí o žalobě za překročení podmínek přenáší na technickou úroveň.

Praktická část

4. Dodržování Paktu stability a růstu

Na začátku roku 1999 všech 11 zemí, které se kvalifikovaly na přijetí společné měny, snížilo deficit svých veřejných rozpočtů pod 3 % HDP, méně úspěšná byla snaha snížit limit veřejného zadlužení pod 60 % (doporučovanou hodnotu překračovalo šest zemí a to Belgie, Německo, Španělsko, Itálie, Nizozemsko a Rakousko). V roce 2001 bylo v Irsku vydáno včasné varování. Se zhoršením ekonomického klimatu od roku 2002 začaly narůstat potíže s udržováním deficitu veřejných rozpočtů: téměř vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet mělo z 12 pouze 6 členských zemí eurozóny (Belgie, Lucembursko, Irsko, Holandsko, Španělsko a Rakousko). Naproti tomu Německo a Francie, vlastní iniciátoři Paktu, a také Itálie, začaly vykazovat nadměrné deficity. S výjimkou Španělska a Holandska ostatní uvedené země překračovaly dohodnutý práh veřejného zadlužení, přičemž zejména ve Francii a Německu míra zadlužení rostla. V roce 2002 byl na základě pravidla o nadměrném schodku zahájen postup vůči třem zemím: Portugalsku, Francii a Německu, k nimž v dalším období přistoupily ještě Holandsko, Řecko a Itálie. Zatímco v Portugalsku se podařilo snížit deficit pod požadovanou hodnotu, velkými porušovateli Paktu se staly dvě země, Německo a Francie. (URBAN, 2006, s. 16-17, 19-20, zdroj č. 8)

V listopadu 2003 měly být uvaleny sankce na Francii a Německo. Pod tlakem francouzského a německého ministerstva financí se ECOFIN zřekl sankcí a vyhlásil „odklad“ uplatnění Paktu. Komise postavila ECOFIN před Evropský soudní dvůr pro porušení pravidel Paktu, což byl doposud bezprecedentní počín. V červnu 2004 soud rozhodl, že ECOFIN skutečně porušil zákon, ale jenom ve zdůvodnění svého rozhodnutí (Pakt nemůže být „odložen“). Nová rezoluce chybu ve formulaci rychle napravila, ovšem na faktu, že Francie a Německo nebyly potrestány, se nic nezměnilo. (BALDWIN, WYPLOSZ, 2008, online, zdroj č.6)

V roce 2004 byl deklarován nadměrný deficit v zemích: Česká republika, Kypr, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Řecko a Nizozemsko. V roce 2005 se Rada Evropské unie rozhodla o renovaci Paktu stability a růstu, který zpřísnil pravidla dodržování Paktu.

V důsledku finanční krize už v roce 2009 překročilo 3% hranici deficitu veřejných rozpočtů mnohem více zemí než tomu bylo dříve. Stále více zemí také dosáhlo podílu veřejného dluhu na HDP nad 60%. Bylo nutné, aby se reagovalo na tuto situaci. Na podzim roku 2009 tak byla zahájena procedura při nadměrném schodku (příloha č.1). V této proceduře Evropská komise udává doporučení. O doporučeních pak rozhoduje Rada. V případě, že některá země doporučení neplní, může to pro ni znamenat i peněžitou pokutu. Na konci května 2013 bylo v proceduře při nadměrném schodku celkem 20 členských zemí EU. To znamená, že 7 členských států v proceduře při nadměrném schodku nebylo. Byly to země: Bulharsko, Německo, Estonsko, Lucembursko, Malta, Finsko a Švédsko. Na konci května 2013 bylo navrženo, aby byla procedura při nadměrném schodku odvolána v těchto zemích: Itálie, Litva, Maďarsko, Lotyšsko, Rumunsko. Také však bylo navrženo, aby byla zahájena procedura vůči Maltě.

4.1. Fiskální konsolidace

Na základě stále více se zadlužujících zemí v roce 2009 bylo rozhodnuto o fiskální konsolidaci. Evropská komise začala tlačit na členské státy, aby konsolidovaly rozpočet. Programy pak byly průběžně aktualizovány. Provádět fiskální konsolidaci je ale složité, protože země Evropské unie jsou fiskálně nezávislé. S fiskální konsolidací členské země měly začít nejpozději v roce 2011, některé pak začaly už v roce 2009 nebo 2010. Především země s vysokými dluhy jako je např. Řecko, Španělsko nebo Irsko měly začít s fiskální konsolidací co nejdříve. Musí se ale vždy dbát na to, že z důvodu krize se může fiskální projekce měnit, protože některé státy nebudou schopny plán dodržet. Státy eurozóny v rámci fiskální konsolidace vypracovávají každoročně pro Evropskou komisi programy stability, ostatní členské země Evropské unie pak vypracovávají konvergenční programy. V těchto programech pak předkládají Evropské komisi, zda jejich deficit ve vztahu k HDP je menší nebo větší než 3%, zda je podíl veřejného dluhu na HDP pod 60% a další důležité údaje jako je nezaměstnanost, inflace atd. (příloha č. 1). Komise pak pro každou zemi určí, do jakého termínu je nutné splnit referenční hodnoty (termín fiskální konsolidace).

4.2. Porovnání dodržování Paktu stability a růstu v jednotlivých zemích

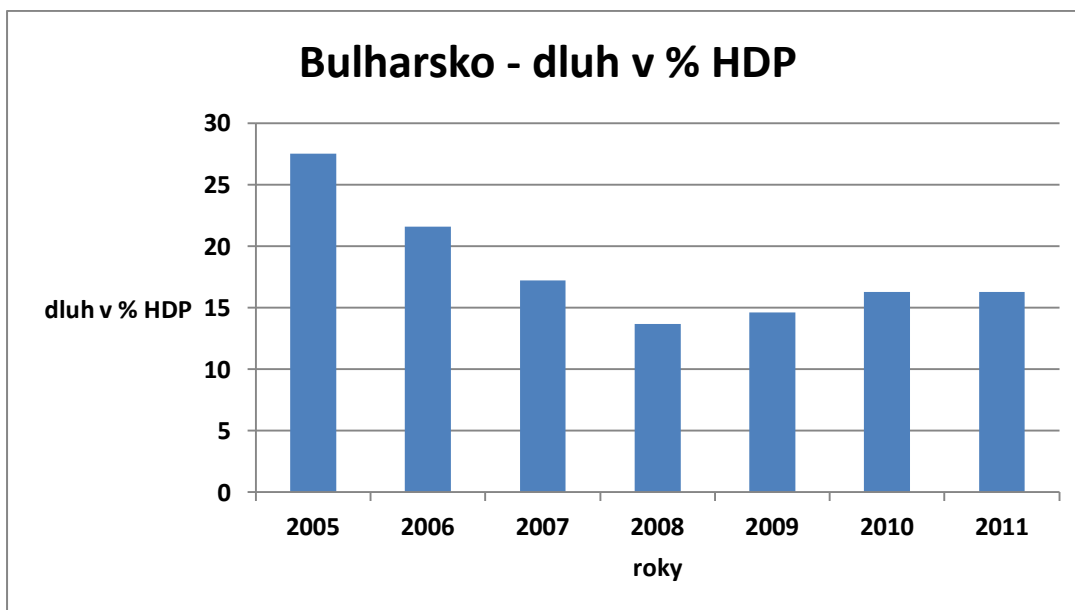
Tabulka všech zemí, na které se v současné době vztahuje existence nadměrného schodku, je v příloze č. 4.

Bulharsko:

Na Bulharsko se v současnosti nevztahuje rozhodnutí Rady EU o existenci nadměrného schodku. Na Bulharsko se vztahovala existence nadměrného schodku od roku 2010 do roku 2012. V referenčním roce 2011 vykázalo saldo rozpočtu vládních institucí schodek ve výši 2,1 % HDP, tedy pod 3% referenční hodnotou. Poměr hrubého veřejného dluhu k HDP činil 16,3 % HDP, což je úroveň zřetelně nižší než 60% referenční hodnota. Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá v roce 2014 trvající poměr schodku k HDP 1,9 % a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 22,7 %. V roce 2015 prognóza Evropské komise předpokládá snížení poměru schodku k HDP na 1,7% a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 24,1%.

Bulharsko dosud není členem eurozóny, proto si podle mého názoru může dovolit porušení těchto dvou kritérií. Bulharsko je zároveň jednou z nejchudších zemí Evropské unie, takže přijetí eura může trvat i několik let. Významnou skutečností může být ale to, že podíl veřejného dluhu na HDP je výrazně pod 60% a od roku 2005 klesal (graf č. 1).

graf č. 1: Bulharsko – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Francie:

Pro rok 2001 Francie oznámila deficit 1,4 % HDP, ve skutečnosti byl 2,7 %. Po mnoha zdržujících taktických krocích během roku 2002, když deficit dosáhl 3,2 % HDP, Komise předvíдалa pro rok 2003 deficit přesahující 3 % HDP - oproti velmi optimistické francouzské představě 2,6 % - a doporučila vydání včasného varování. V lednu 2003 se ECOFIN tohoto doporučení držel a vyzval Francii ke snížení deficitu o 0,5 % HDP každý rok až do roku 2006.

V červnu 2003 bylo zveřejněno, že deficit za rok 2002 překročil 3 % HDP, a předpověď pro rok 2003 se ještě zhoršila, částečně vzhledem k tomu, že v obou letech byly v rámci předvolebních slibů prezidenta Chiraka sníženy daně z příjmu. ECOFIN akceptoval doporučení Komise spustit EDP a ta znovu vyslovila své doporučení, aby byl deficit snižován každoročně o 0,5 % až do roku 2006. (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č.19)

V roce 2003 bylo zřejmé, že Francie nedbá doporučení Rady. Na Francii měly být uvaleny sankce. ECOFIN však rozhodl o odkladu procedury nadměrného deficitu. Sankce na Francii uvaleny nebyly. Tato skutečnost pak zklamala většinu zemí ohledně dodržování Paktu stability a růstu. Jak je vidět i z grafu (graf č. 2), u Francie stále velmi roste podíl veřejného dluhu na HDP. V roce 2011 byl podíl veřejného dluhu na HDP u Francie vysoko nad 60% hranicí.

V současnosti se Francie nachází v proceduře nadměrného schodku od roku 2009. Termín EDP byl stanoven na rok 2015.

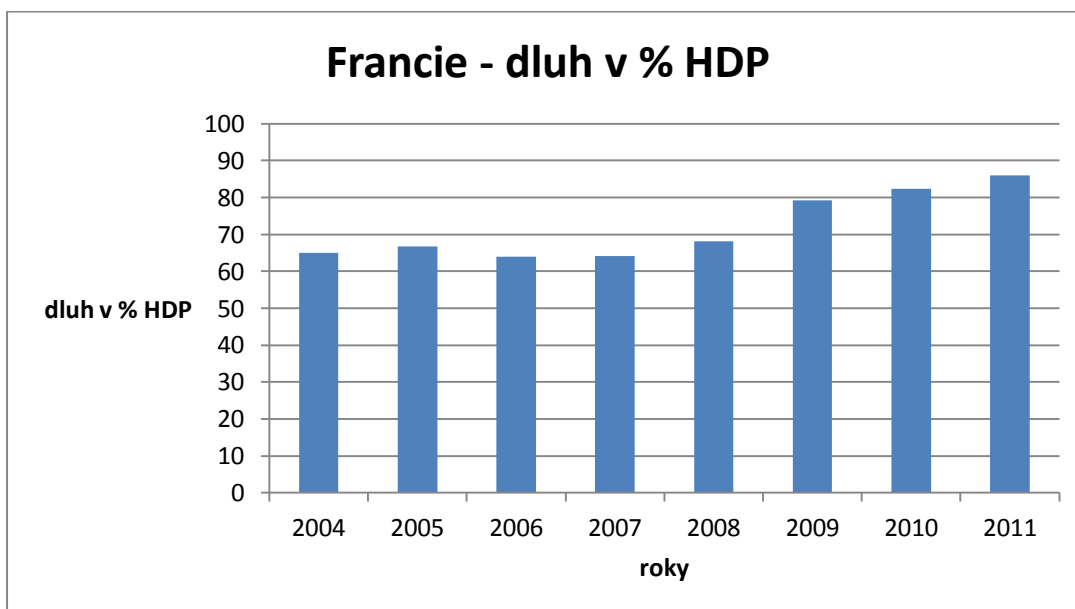
Prognóza Komise z jara 2012 předpovídala růst HDP, který by měl dosáhnout 0,5 % v roce 2012 a 1,3 % v roce 2013, oproti 0,7 % a 1,75 % podle programu. Poté, co Francie v roce 2011 zaznamenala nižší schodek, než se předpokládalo (5,2 % HDP), je podle programu plánováno jeho snížení na 3 % HDP v roce 2013, což je lhůta stanovená Radou pro odstranění nadměrného schodku, a následně konsolidovat rozpočet až k vyrovnanému rozpočtu, jehož má být dosaženo do roku 2016. Předpokládá se, že střednědobý rozpočtový cíl vyrovnaného rozpočtu ve strukturálním vyjádření bude v programovém období dosažen. (Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reforem Francie, zdroj č. 27)

V roce 2013 Francie snižování vládních výdajů neplánovala. Francie požadovala odložení hranice 3% pro roční deficit ve vztahu k HDP na rok 2015. Vzhledem k tomu, že Francie se v roce 2012 zaměřila na zvyšování daní, v roce 2014 už by neměla provádět podobná opatře-

ni. Kdyby se nezvyšovaly daně, mohlo by to vést k většímu růstu spotřeby a země by se tak v dalších letech rychleji vypořádala se zadlužením. V roce 2013 ekonomika nerostla tak, jak Francie předpokládala a v roce 2015 se jí podle mého názoru nepodaří snížit hranici deficitu ve vztahu k HDP pod 3%. Podle plánu se Francie bude snažit dosáhnout v roce 2015 snížit hranici deficitu ve vztahu k HDP jen pod 3,9% HDP. Podle mého názoru se to Francii nepodaří, obzvláště když se nevymění její vláda.

Podle prognózy Evropské komise pro rok 2014 bude poměr schodku k HDP v roce 2014 4 % a poměr veřejného dluhu k HDP se má zvýšit na 96,1%. Veřejný dluh k HDP se má zvýšit na 97,3% v roce 2015.

graf č. 2: Francie – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Itálie:

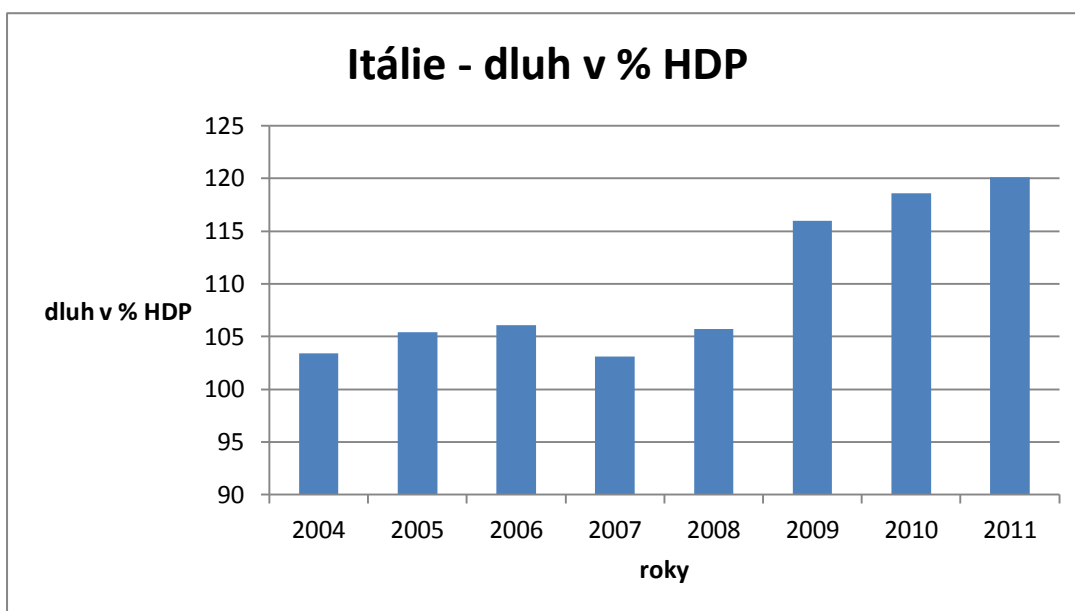
Komise předpokládala deficit překračující 3 % HDP pro rok 2004, a proto v květnu doporučila, že by mělo být vydáno včasné varování. Navzdory deficitu 3,2 % HDP v roce 2003 se viditelně deprimovaný ECOFIN rozhodl raději nedržet doporučení Komise. (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č.19)

Itálie se v současné době nenachází v proceduře nadměrného schodku. Procedura nadměrného schodku v Itálii trvala od roku 2009 do roku 2013.

Do roku 2012 měla Itálie snížit roční deficit ve vztahu k HDP pod hodnotu 3%. Itálie se měla snažit především o omezování výdajů a o zvyšování daní. Předpokládalo se, že veřejný dluh bude nejvyšší v roce 2011 (graf č. 3) a pak se bude snižovat. V roce 2012 se dluh ale ještě o trochu zvýšil. Zároveň Itálie ani v roce 2013 nedosáhla hranice 3% u poměru schodku k HDP. Itálie se významně podílí na HDP celé Evropské unie a v současné době Itálie vysoce zadlužuje celou Evropskou unii.

Podle prognózy Evropské komise pro rok 2014 bude poměr schodku k HDP v roce 2014 2,6 % a v roce 2015 2,2% HDP, poměr veřejného dluhu k HDP se má zvýšit na 133,7% v roce 2014. Veřejný dluh k HDP se má snížit na 132,4% v roce 2015.

graf č. 3: Itálie – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Irsko:

Na začátku roku 2001 bylo Irsko jako první země formálně upozorněno. Jde ale o podivný případ. Irský rozpočet za rok 2000 byl v přebytku 4,7 % HDP a Komise označila jeho dluh za nízký. Program stability pro rok 2000 oznámil rozpočtový přebytek 4,3 % HDP pro rok 2001, neboli pokračující vysoké přebytky pro nadcházející roky a další pokles podílu dluhu. Vysvětlení: v roce 2001 rozpočet skončil s přebytkem 1,7 %, tj. mnohem nižším než byl závazek.

ECOFIN rozeznal tento skluz a reagoval včasným varováním. Tak, jak Irsko zažívalo boom v

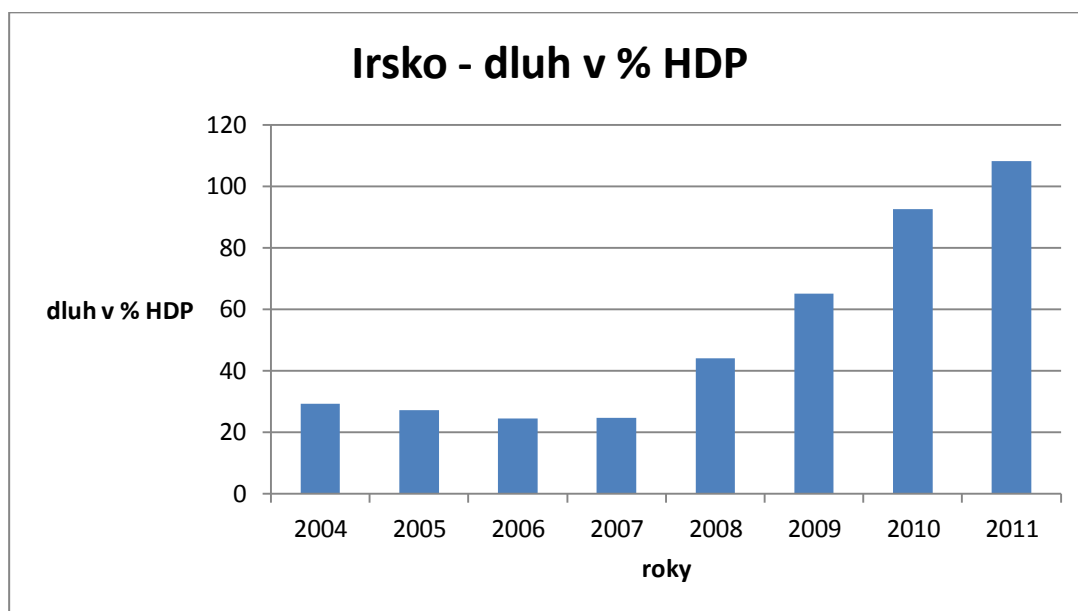
letech 2000–2001 (zatímco růst ve zbytku Evropy byl pomalý), Rada došla k závěru, že expanzivní fiskální politika nebyla adekvátní, protože byla procyklická v době, kdy rostla inflace. Irská vláda a občané byli rozhořčeni a vnímali hlas z Bruselu jako vměšování se do jejich suverénních záležitostí. (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č. 19)

Irsko je v současné době v proceduře nadměrného schodku od roku 2009. Prognóza pak značí termín ukončení nadměrného schodku na rok 2015.

V roce 2011 byl dosažen deficit ve vztahu k HDP 10,6 % oproti 10% v původní prognóze Evropské komise z roku 2010, v roce 2012 pak má být deficit ve vztahu k HDP 8,6%. Pod hranici 3% deficitu ve vztahu k HDP má tak Irsko dojít do roku 2015. Zadlužení Irska je přitom jiné než zadlužení ostatních zemí Evropské unie. Dluh Irska totiž nezpůsobily velké výdaje státu. Lidé si ve velkém brali velmi nízko úročené hypotéky. Když pak došlo k nárůstu cen nemovitostí, lidé je přestali splácet a velké množství bank začalo krachovat. Stát se tedy za banky zaručil. Aby země nezkrachovala, dohodlo se Irsko v listopadu v roce 2010 na záchranném úvěru od Mezinárodního měnového fondu a Evropského fondu finanční stability v hodnotě 85 miliard eur. Největším problémem Irska je zadlužení domácností i firem. Splácení dluhu ale může znamenat zvyšování daní a omezování vládních výdajů. V grafu můžeme vidět, že dluh Irska díky bankovní krizi neustále roste (graf. č. 4).

Podle prognózy Evropské komise pro rok 2014 bude poměr schodku k HDP v roce 2014 4,8 % a v roce 2015 4,3% HDP, poměr veřejného dluhu k HDP se má snížit v roce 2014 na 120,3%. Veřejný dluh k HDP se má snížit na 119,7% v roce 2015.

graf č. 4: Irsko – dluh v % HDP

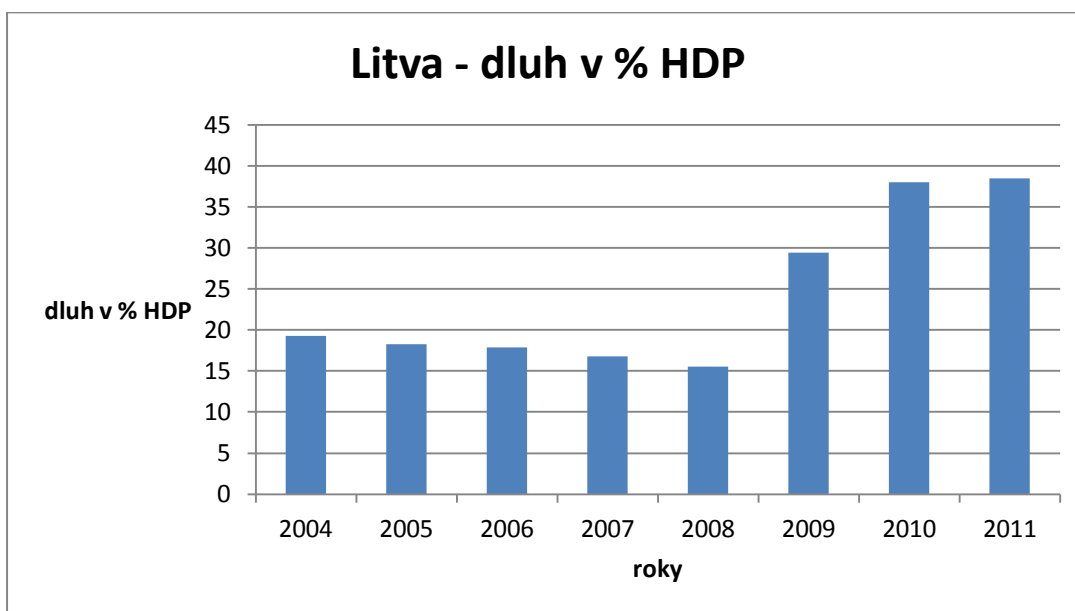
zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Litva

Na Litvu se v současnosti nevztahuje rozhodnutí Rady EU o existenci nadměrného schodku. Litva byla v proceduře nadměrného schodku od roku 2009 do roku 2013. V referenčním roce 2011 vykázalo saldo rozpočtu vládních institucí schodek ve výši 5,5 % HDP, tedy výrazně nad 3% referenční hodnotou. Poměr veřejného dluhu k HDP byl 38,5 %, tedy výrazně pod referenční hodnotou 60 %. Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá snížení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 2,3 %, zatímco poměr veřejného dluhu k HDP by měl vzrůst na 42,2 %. Pro rok 2015 se předpokládá snížení poměru schodku k HDP na 1,7 %, zatímco poměr veřejného dluhu k HDP by se měl snížit na 41,4 %.

V grafu (graf č. 5) můžeme vidět, že od roku 2004 se sice poměr veřejného dluhu snižoval, ale v roce 2009 se pak začal výrazně zvyšovat a od té doby stále stoupá.

graf č. 5: Litva – dluh v % HDP

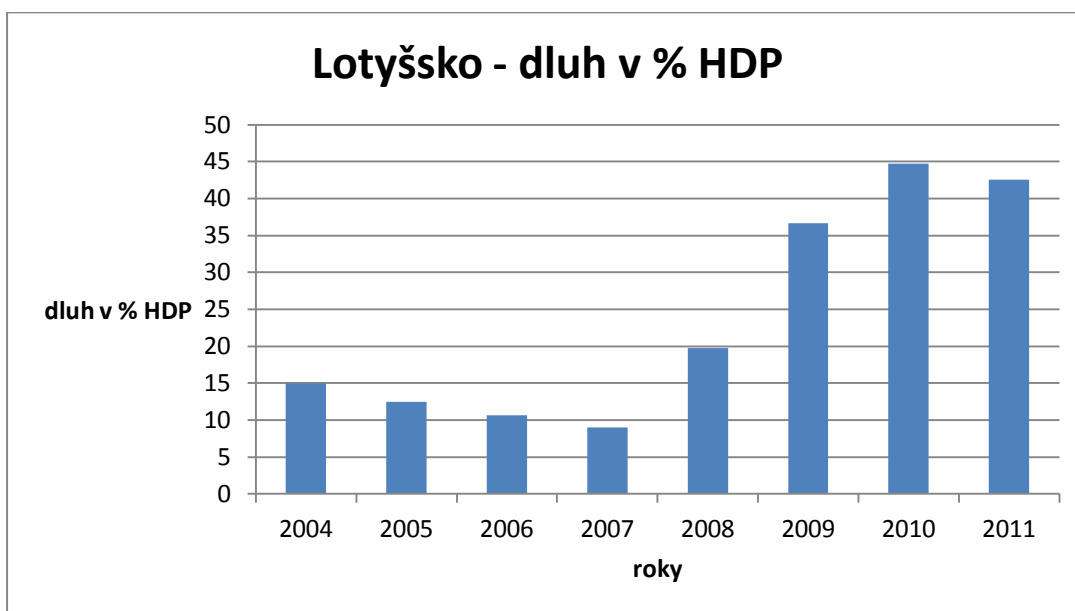
zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Lotyšsko:

Na Lotyšsko se v současnosti nevztahuje rozhodnutí Rady EU o existenci nadměrného schodku. Lotyšsko bylo v proceduře nadměrného schodku od roku 2009 do roku 2013. V referenčním roce 2011 vykázalo saldo rozpočtu vládních institucí schodek ve výši 3,5 % HDP, tedy nad 3 % referenční hodnotou. Poměr hrubého veřejného dluhu k HDP činil 42,6 % HDP, což je úroveň nižší než 60% referenční hodnota. Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá snížení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 1 % a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 38,7 % v roce 2014 a snížení na 32,7% v roce 2015.

Lotyšsko se stalo v lednu 2014 dalším členem eurozóny. Lotyšsko v minulosti přijalo záchranný úvěr v hodnotě 7,5 miliardy eur. Na konci roku 2012 byl ale úvěr splacen. V roce 2013 se Lotyšsko chystalo, že deficit ve vztahu k HDP bude činit 1,5% a to je výrazně pod limit 3%. I poměr veřejného dluhu je výrazně pod 60% (graf č.6). Lotyšská vláda byla tak sice připravena na vstup do eurozóny, avšak většina obyvatel Lotyšska je výrazně proti. Podle zářijového průzkumu lotyšské agentury SKDS se proti zavedení eura vyslovilo 53 procent dotázaných, kdežto pro bylo jen 22 procent. Vládní zdroje pak uvádějí, že podpora eura se během roku 2013 stabilizovala na 40 procentech. (ekonom/euro, 4.3. 2014, online, zdroj č.24)

graf č. 6: Lotyšsko – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

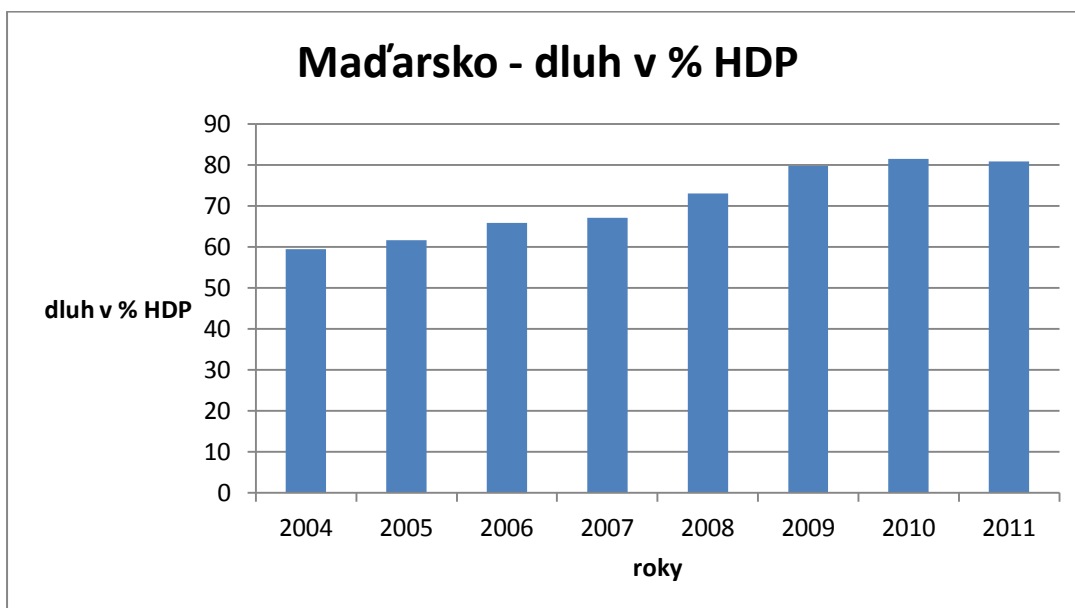
Maďarsko

Na Maďarsko se v současnosti nevztahuje rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku. Na Maďarsko se vztahovalo rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku od roku 2004 do roku 2013. V referenčním roce 2011 vykázalo saldo rozpočtu vládních institucí dočasný přebytek ve výši 4,3 % HDP. Poměr hrubého veřejného dluhu k HDP činil 80,6 % HDP, což je výrazně nad 60% referenční hodnotou. (konvergenční zpráva, květen 2012, online, zdroj č. 12)

Dočasný přebytek salda rozpočtu vládních institucí se týkal převodu penzijních aktiv do státního pilíře. Maďarsko je v současné době jinak jednou z nejzadluženějších zemí střední a východní Evropy (graf č.7). Už v roce 2008 Maďarsko dostalo záchraný balíček v hodnotě 20 miliard eur. Maďarsko mělo mít do konce roku 2012 deficit ve vztahu k HDP 2,5%. V roce 2013 tak mělo zajistit, že se deficit ve vztahu k HDP opět nevyšplhá na 3%. Maďarsko se v roce 2013 stále zkušelo dostat od MMF další úvěr, který by zemi měl pomoci. Maďarsko tedy MMF představil plán zvýšení daní, ale MMF si představoval jiné plány, které měly udržet deficit ve vztahu k HDP pod 3%. Ke konci roku 2013 se dluh MMF už splatil.

Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá zvýšení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 3 % a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 79,1 % v roce 2014 a snížení na 78,9 % v roce 2015.

graf č. 7: Maďarsko – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Německo:

Na Německo se v současné době nevztahuje procedura nadměrného schodku. Německo bylo v proceduře nadměrného schodku od roku 2009 do roku 2012.

Program stability prezentovaný Německem na konci roku 2000 předpokládal deficit ve výši 1,5 % HDP pro rok 2001, konečný údaj byl 2,7 % HDP. Na základě příslibů německé vlády se ECOFIN rozhodl nesledovat doporučení Komise o včasném varování.

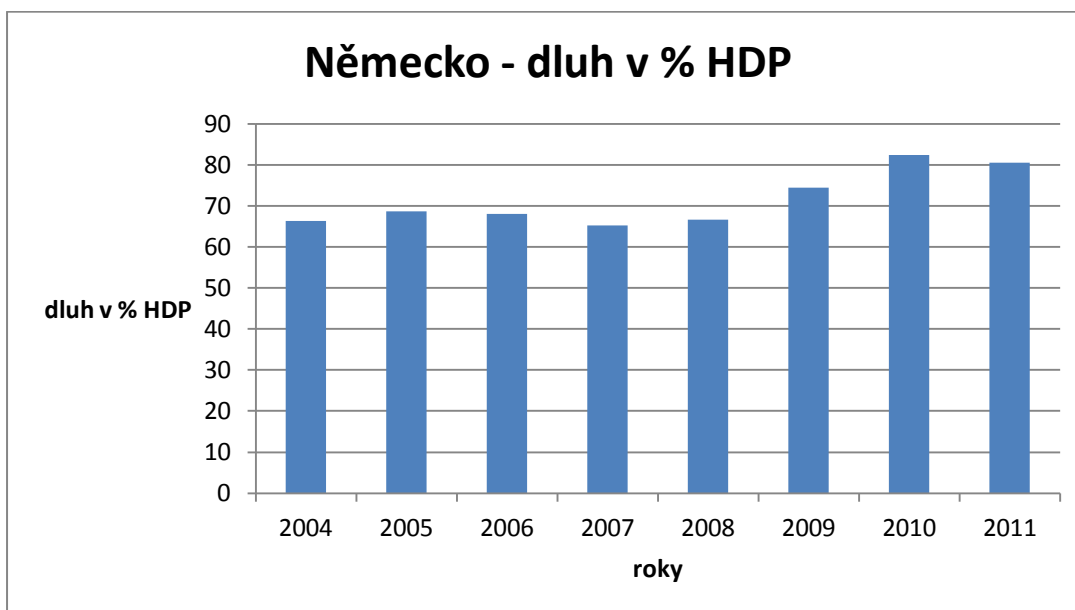
V rozporu s předchozími vládními sliby tvořil v roce 2002 rozpočtový deficit 3,8 % HDP. Německá vláda namítala, že to bylo kvůli nepředvídatelné výjimečné události, kterou měly být povodně ve východním Německu. S tímto vysvětlením ale Komisi a ECOFIN příliš nepřesvědčila, a Německo, samotný navrhovatel Paktu, se stal v lednu 2003 druhou zemí, na kterou byla uvalena EDP. Rovněž obdrželo dlouhý seznam doporučení, které se vztahovaly nejen na rozpočet, ale i na potřebu strukturálních reforem. (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č. 19)

Na Německo společně s Francií měly být v roce 2003 uvaleny sankce. Tak se ale nestalo. I když Pakt stability a růstu byl původně nápadem Německa, Německo už několik let nesplňuje kritérium pro poměr hrubého veřejného dluhu k HDP. Ten je už dlouhodobě nad 60% hranicí

(graf č. 8). Německo předpokládá, že do roku 2015 postupně sníží poměr veřejného dluhu k HDP na 71% HDP.

Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá snížení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 0 % a snížení poměru veřejného dluhu k HDP na 77,3 % v roce 2014 a snížení na 74,5 % v roce 2015.

graf č. 8: Německo – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Nizozemsko:

V roce 2003 zaznamenala nizozemská vláda 3,2 % deficit, jenž byl výsledkem dlouhého zpomalení . Očekávalo se, že pod 3 % klesne v roce 2004 a později. Ve světle předchozích rozhodnutí by nemělo být žádné opatření přijato. Ale nizozemská vláda v listopadu 2003 vzdorovala francouzskému a německému alibistickému postoji a horlivě usilovala o znovunastolení důvěryhodnosti Paktu. V červnu 2004 proto požádala, aby na ni byla uvalena EDP, jež byla odstraněna rok poté. (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č. 19)

Nizozemsko se v současné době nachází v proceduře nadměrného schodku od roku 2009. Termín konsolidace byl stanoven na rok 2014.

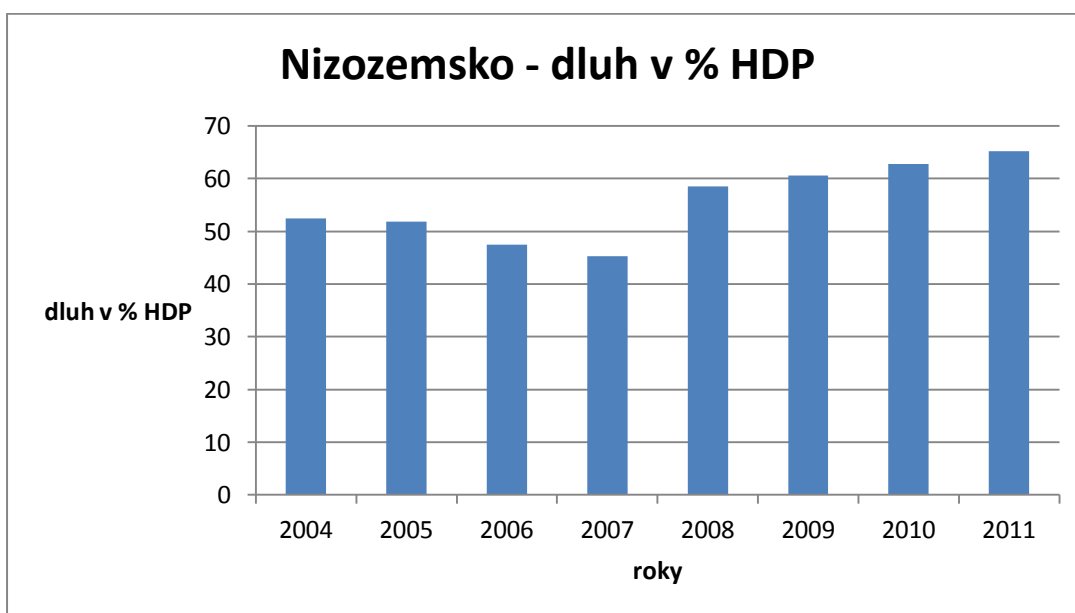
Podle programu stability v roce 2012 se očekává, že při zohlednění vlivu dalších konsolidačních opatření se poměr dluhu k HDP v roce 2012 dále zvýší, a to poměrně výrazně

na 70,2 % HDP, a v roce 2013 dále mírně vzroste na 70,7 % HDP. Míra zadlužení tak podle projekcí zůstane vysoko nad referenční hodnotou 60 %. (Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reforem Nizozemska, 2012, zdroj č. 28)

Dluh Nizozemska překročil 60% hranici pro poměr hrubého veřejného dluhu v roce 2009 a od té doby stále roste (graf č. 9). Nizozemí je jedním ze států, který si zakládá na přísném plnění Paktu stability a růstu. Proto také nemůže očekávat ústupky ze strany Evropské unie v případě porušení pravidel Paktu.

Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá zvýšení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 3,2 % a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 75,3 % v roce 2014 a zvýšení na 75,6 % v roce 2015.

graf č. 9: Nizozemsko – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Polsko

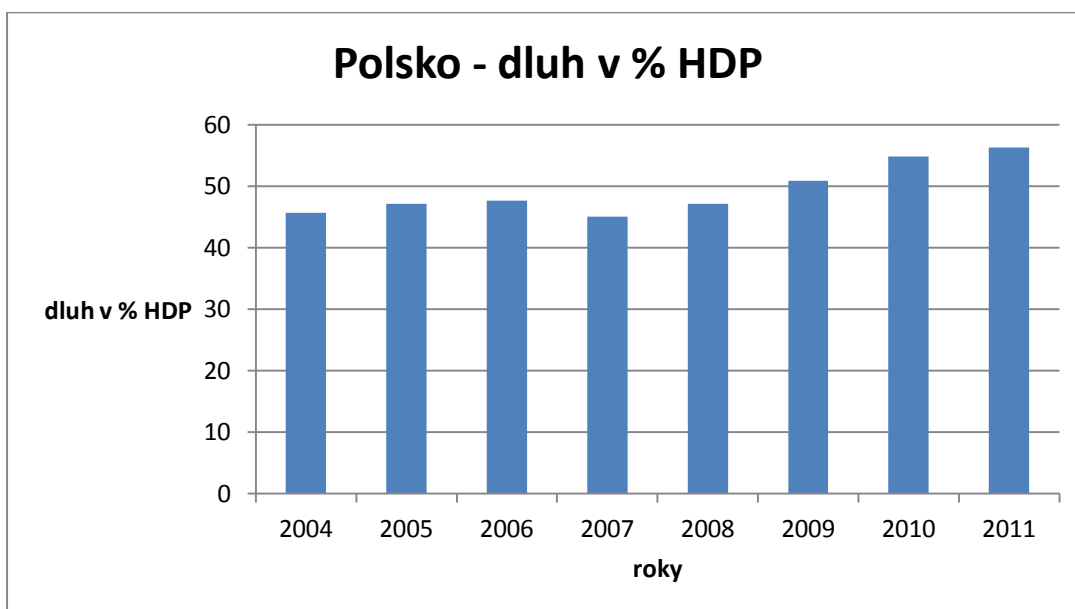
Polsko se v současné době nachází v proceduře nadměrného schodku od roku 2009. Termín konsolidace je stanoven na rok 2015.

V roce 2011 byl roční deficit ve vztahu k HDP 5,1%. Byl tedy výrazně nad hodnotou 3%. Poměr hrubého veřejného dluhu k HDP, který od roku 2008 neustále narůstá, představoval

56,3 % HDP (graf č. 10) a to je pod 60% referenční hodnotou. I tak se na Polsko vztahu existence nadměrného schodku.

Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá snížení poměru schodku k HDP v roce 2014 a snížení poměru veřejného dluhu k HDP v roce 2014 na 50,3 %. Pokud jde o další fiskální faktory, poměr rozpočtového schodku v roce 2011 nepřekročil poměr veřejných investic k HDP. Polsko musí do roku 2012 zajistit udržitelné snížení rozpočtového schodku a nadměrný schodek korigovat v souladu s požadavky postupu při nadměrném schodku. (konvergenční zpráva, květen 2012, online, zdroj č. 12)

graf č. 10: Polsko – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Portugalsko:

Ve svém Programu stability pro rok 2001 oznámilo Portugalsko deficit ve výši 1,1 % HDP pro rok 2001. Výsledkem byly 2,2 %. Jakmile byl tento údaj zveřejněn, Komise navrhla vydání včasného varování, ale ECOFIN rozhodl nedržet se tohoto doporučení.

Nová vláda, zvolená v roce 2002, odhalila, že rozpočtový deficit za rok 2001 byl ve skutečnosti 4,1 % HDP, což odjistiilo první proceduru nadměrného deficitu (EDP). Po Portugalsku se žádalo, aby mělo svůj rozpočtový deficit nižší než 3% v roce 2003. Portugalsko toho dosáhlo ještě dříve, než harmonogram vyžadoval, a to v roce 2002. (Jak se však následně uká-

zalo, šlo o výsledek, který byl dosažen díky manipulaci statistických dat. V roce 2006 byly údaje za portugalské veřejné finance v letech 2001–2006 kompletně revidovány a deficit v některých letech dosáhl více než 5 % HDP.) (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č. 19)

Rozpočet na rok 2012 je zacílen na schodek veřejných financí ve výši 4,5 % HDP, což je v souladu s požadavky programu hospodářské korekce a s doporučeními, jež dala Portugalsku Rada v rámci postupu při nadměrném schodku.

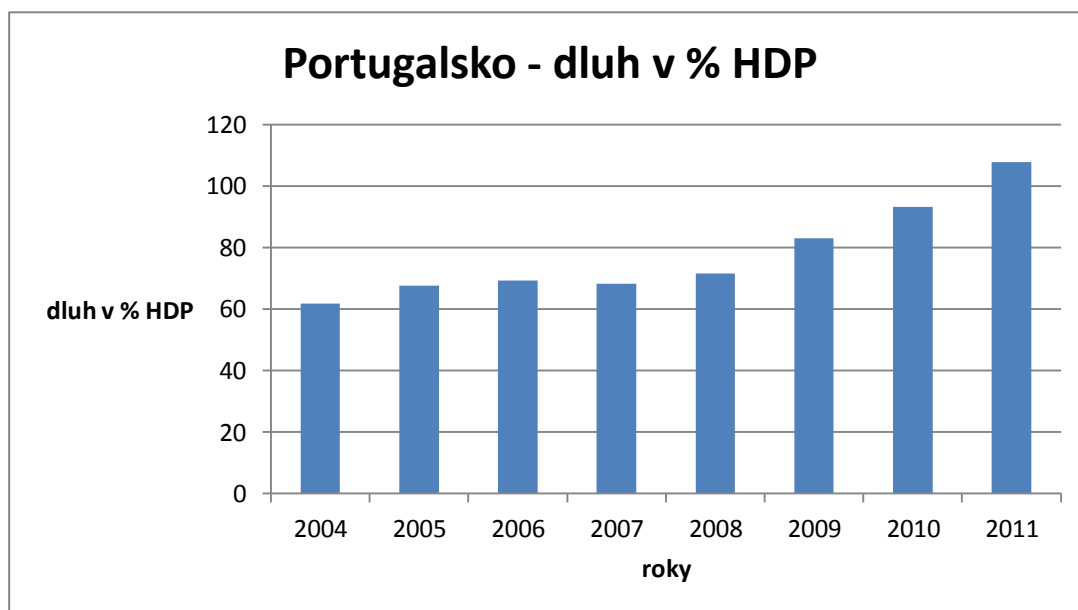
Očekává se, že schodek bude dále klesat na 1,8 % HDP v roce 2014 a na 1 % HDP v roce 2015. Hlavní rizika pro rozpočtové cíle souvisejí hlavně s podniky ve vlastnictví státu a s místní a regionální státní správou. (Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reforem Portugalska, 2012, zdroj č. 29)

Portugalsko se v současné době nachází v proceduře nadměrného schodku od roku 2009. Termín konsolidace se předpokládá v roce 2015.

Od roku 2008 státní dluh v Portugalsku strmě stoupal (graf č.11). V roce 2011 se země dostala do větší krize poté, co její poměr veřejného dluhu k HDP byl už přes 100%. Portugalsko tak dostalo od MMF a EFSF úvěr v hodnotě 78 miliard eur, který v současné době splácí.

Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá snížení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 4 % a snížení poměru veřejného dluhu k HDP na 126,6 % v roce 2014 a snížení na 125,8 % v roce 2015.

graf č. 11: Portugalsko – dluh v % HDP

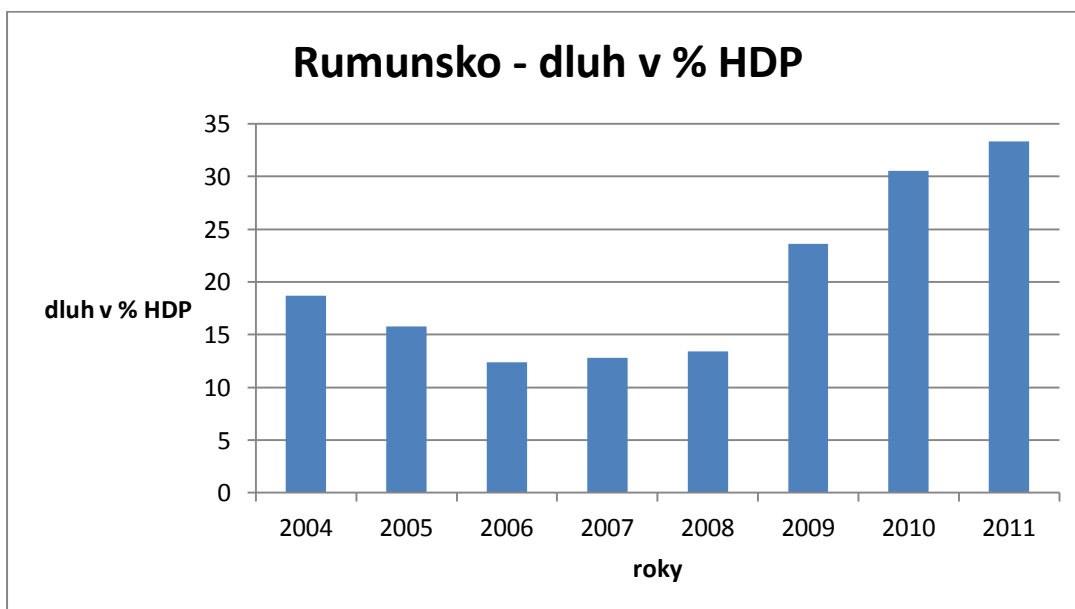

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Rumunsko

Na Rumunsko se v současnosti nevztahuje rozhodnutí Rady EU o existenci nadměrného schodku. V proceduře nadměrného schodku bylo Rumunsko od roku 2009 do roku 2013. V referenčním roce 2011 vykázalo saldo rozpočtu vládních institucí schodek ve výši 5,2 % HDP, tedy výrazně nad 3% referenční hodnotou. Poměr hrubého veřejného dluhu k HDP činil 33,3 %, což je úroveň zřetelně nižší než 60% referenční hodnota (graf č. 12). Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá snížení poměru schodku k HDP na 2,2 % a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 39,3 %. Pokud jde o další fiskální faktory, poměr rozpočtového schodku v roce 2011 nepřekročil poměr veřejných investic k HDP. Rumunsko musí v roce 2012 a následných obdobích zajistit udržitelné snížení rozpočtového schodku pod 3% referenční hodnotu v souladu s požadavky postupu při nadměrném schodku a musí plnit závazky dohodnuté v rámci programu finanční pomoci ze strany EU a MMF. (konvergenční zpráva, květen 2012, online, zdroj č. 12)

graf č. 12: Rumunsko – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Řecko:

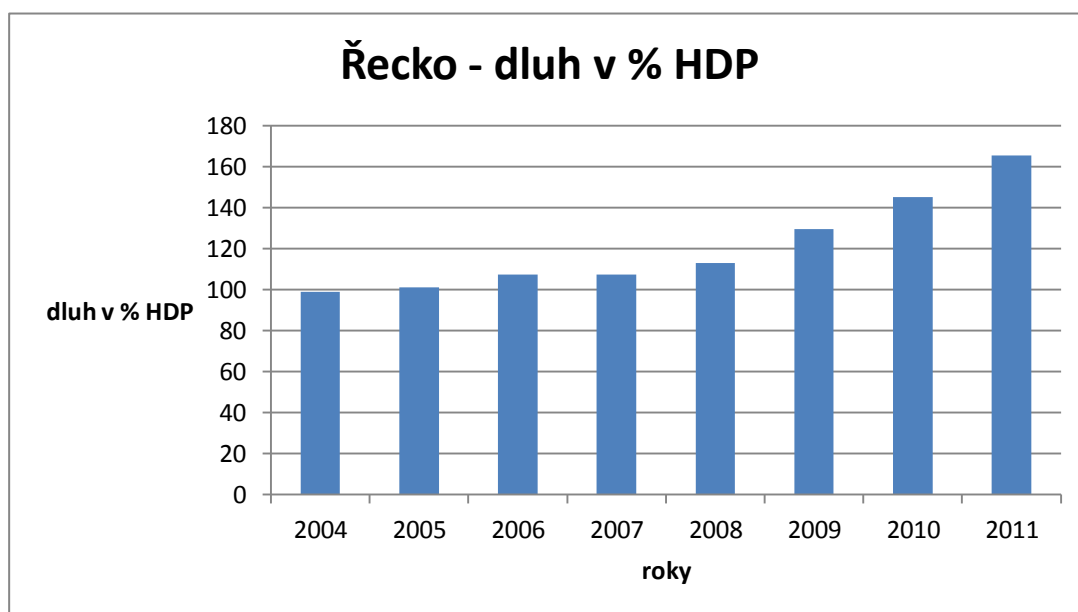
Řecko se nachází v proceduře nadměrného schodku od roku 2009. Termín konsolidace byl stanoven na rok 2016.

Vláda nově zvolená v roce 2004 odhalila, že audit veřejných financí ukázal, že rozpočet za rok 2003 ve skutečnosti přesáhl 3 % HDP, což bylo v rozporu s dříve poskytnutou informací. Vláda zároveň oznámila, že vzhledem k nákladům Olympijských her přesáhne rovněž rozpočet na rok 2004 3 % hranici. ECOFIN neměl na vybranou a deklaroval EDP v červenci. (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č. 19)

V dubnu 2010 byl Řecku poskytnutý 1. záchranný úvěr ve výši 110 mld., který byl uvolňován v průběhu let 2010–2012 za podmínek, že Řecko bude plnit doporučení v souvislosti s touto půjčkou. Řecký státní dluh v současné době představuje velkou hrozbu pro celou eurozónu. Jeho poměr hrubého veřejného dluhu k HDP v roce 2011 činil přes 160% (graf č. 13). Úvěr ve výši 110 mld. eur, který byl Řecku poskytnut, dnes už nestačí. Země tak dostala druhý záchranný balík ve výši 130 mld. eur. Bez záchranných úvěrů by dnes Řecko zbankrotovalo. V důsledku poskytnutých úvěrů Řecko musí plnit určitá opatření. Ta pak s sebou přináší snižování vládních výdajů a stoupající nezaměstnanost.

Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá snížení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 2,2 % a snížení poměru veřejného dluhu k HDP na 177,0 % v roce 2014 a snížení poměru veřejného dluhu k HDP na 171,9 % v roce 2015.

graf č. 13: Řecko – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

2004 - Šest nových členských zemí se seznámilo s EDP

U šesti nových členských zemí (České republiky, Kypru, Maďarska, Malty, Polska a Slovenska) byl zjištěn deficit přesahující 3 % HDP. EDP byl nakonec deklarován všem. (Pakt stability a růstu, 2008, online, zdroj č. 19)

Česká republika

Česko se v současné době nachází v proceduře nadměrného schodku. V této proceduře je od roku 2009. Termín konsolidace měl být v roce 2013.

Po schválení úsporného státního rozpočtu na rok 2010, který sledoval cíl snížit veřejný schodek na 5,3 % HDP, vláda v tomto Konvergenčním programu (KP) navrhla další pokračování konsolidační strategie. Na rozdíl od roku 2010 se větší pozornost v dalších letech soustřeďuje na výdajovou stranu veřejných rozpočtů. (konvergenční zpráva, květen 2012, online, zdroj č. 12)

Rozpočtová strategie v roce 2010 je konzistentní s doporučeními z 2. prosince v rámci Procedury při nadměrném schodku (EDP). Oproti tomu v KP prezentovaná fiskální strategie pro roky 2011 a 2012 je hodnocena jako velmi slabá, málo ambiciózní, s riziky na obou stranách rozpočtu. Výdajová opatření nejsou v KP pro tyto roky blížeji specifikována. Zdrojem rizik na příjmové straně je příznivý makroekonomický scénář, na kterém jsou postaveny daňové projekce (to platí zejména pro rok 2012). Komise poukázala na skutečnost, že ČR v roce 2012 sice předpokládá relativně silný hospodářský růst (ve výši 3,8 %), oproti roku 2011 však plánuje snížit deficit jen o 0,6 %.

Doporučení Rady ECOFIN k fiskální strategii pro ČR:

1. Důsledně implementovat schválený rozpočet pro r. 2014 a zamezit překračování schválených výdajů; v letech 2011 a 2012 zajistit větší fiskální konsolidaci, než jaká je uváděná v KP, a blížeji specifikovat opatření nutná pro odstranění nadměrného schodku pod 3% hranici nejpozději v roce 2013.
2. Zlepšit rozpočtové procedury; posílit a důsledně dodržovat střednědobé rozpočtové rámce.
3. Provést nezbytné reformy penzijního a zdravotnického systému v zájmu zlepšení dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí.

Plnění EDP Českou republikou:

Dne 2.12.2009 byla podle čl. 126(7) Smlouvy s Českou republikou zahájena Procedura při nadměrném schodku (EDP). Na základě uznání zvláštních okolností (ojedinělá finanční a hospodářská krize) prodloužila Rada jinak standardní roční nápravné období do roku 2013.

Hodnocení přijatých opatření:

Po uplynutí stanovené lhůty Rada 13.7.2010 na základě analýzy Komise vyhodnotila, zda ČR učinila opatření k odstranění nadměrného schodku. Na základě dostupných informací Rada shledala, že ČR přijala dostatečná opatření s ohledem na lhůtu pro nápravu nadměrného schodku stanovenou Radou. Česká vláda implementovala konsolidační opatření v souladu s návrhem rozpočtu pro rok 2010 a přijala dodatečná opatření v průběhu roku 2010 tak, aby zajistila splnění fiskálních cílů. Celkový fiskální dopad těchto opatření je odhadován na více než 2 % HDP. Vláda navíc nastínila konsolidační strategii pro nápravu nadměrného schodku do roku 2013. Rada nevidí důvod pro dodatečné kroky v proceduře EDP. Rada zároveň zdůraznila, že ČR musí být připravena přijmout další dodatečná opatření k dosažení schodku -5,3% pro rok 2010, budou-li si to okolnosti vyžadovat. Pro dosažení fiskálních cílů v letech 2011–2013 bude zapotřebí blíže specifikovat plánovaná konsolidační opatření a efektivně je implementovat. Dle Rady bude zapotřebí přijmout další opatření na posílení rozpočtového rámce. (Fiskální pravidla ČR v kontextu EU, část 1. Současná pravidla EU, 2010, online, zdroj č. 14)

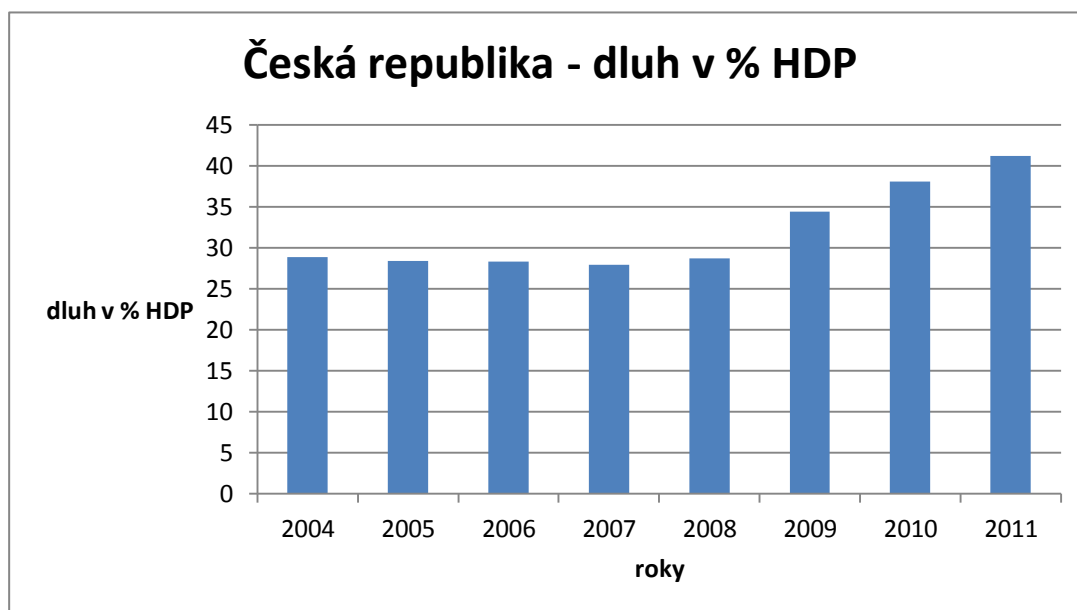
Mgr. Hynek Fajmon (Euro, 14.11.2011) se o zadlužení ČR vyjádřil takto: „*Pro nás Čechy je důležité to, že máme vlastní měnu českou korunu a že je to měna důvěryhodná a dobře spravovaná. Důležité je i to, že náš veřejný dluh je poměrně malý, asi 40 procent HDP oproti 85 procentům v eurozóně.*

Tento dluh je našim dluhem, který se má řešit a také splácet na národní úrovni. Nemusíme zachraňovat Řecko a ani další státy eurozóny. Stačí, že se podílíme na záchranách krachujících států v rámci Mezinárodního měnového fondu. Jsme ale odpovědní za své vlastní dluhy a musíme této odpovědnosti dostát.“

Prognóza Evropské komise pro rok 2014 předpokládá zvýšení poměru schodku k HDP v roce 2014 na 2,8 % a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 47,2 % v roce 2014 a zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP na 48,6 % v roce 2015.

Dluh České republiky je zobrazen v grafu č. 15.

graf č. 15: Česká republika – dluh v % HDP

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Shrnutí dodržování Paktu v jednotlivých zemích

Státy jako například Rakousko, Česko, Dánsko, Slovensko, Belgie měly podle prognózy Evropské komise z roku 2014 dosáhnout termínu fiskální konsolidace v roce 2013. Česko mělo do roku 2013 zajistit udržitelné snížení rozpočtového schodku pod 3% referenční hodnotu. Zadlužení Česka není tak výrazné jako v jiných státech Evropské unie. Podle mě má vliv na nižší zadluženost také to, že Česko ještě nepatří do eurozóny. Česko se také na euro může připravit pozvolněji. Naopak tomu bylo na Slovensku, které do eurozóny přišlo v roce 2009.

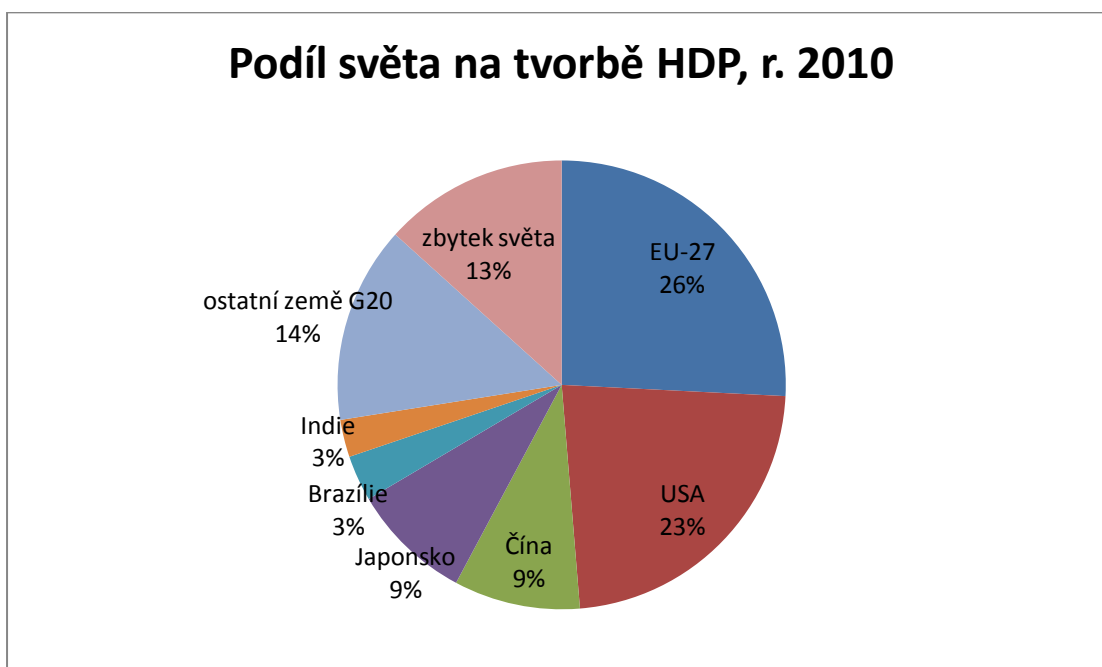
U Malty, Nizozemska a Velké Británie je stanoven konečný termín fiskální konsolidace na rok 2014. U Velké Británie to může být až rok 2015. U Velké Británie si myslím, že je tento termín dán nejen kvůli prohlubujícímu se dluhu, ale také kvůli tomu, že Velká Británie není vázána k Evropské unii v takové míře jako jiné státy, které už jsou členem eurozóny.

Státy jako například Portugalsko, Slovinsko, Polsko, Francie, Irsko měly podle prognózy Evropské komise z roku 2014 dosáhnout termínu fiskální konsolidace v roce 2015. U Irska je tento termín podle mého názoru nereálný. Irsko je totiž také jednou z mnoha zadlužených zemí, které mají v současné době problémy. Dluh v Irsku strmě stoupal až do roku 2011, kdy už poměr veřejného dluhu k HDP představoval přes 100%. Irsko je také zavázáno Evropské unii záchranným balíčkem, který mu byl poskytnut.

Státy jako je Chorvatsko, Kypr, Španělsko měly podle prognózy dosáhnout termínu fiskální konsolidace v roce 2016. Španělsko značně ničí výrazná nezaměstnanost a reformy související s půjčkami. Poměr veřejného dluhu k HDP byl v roce 2013 ve Španělsku 94,3%. Tento poměr není zdaleka pod hodnotou 60%.

Kromě Evropy se s dluhy stále potýká i celý západní svět. Na světovém HDP se přitom z velké části podílí Evropská unie a USA (graf č.16). Jak Evropská unie, tak i USA se potýká s přílišným zadlužením. V současném světě jsou navíc trhy stále více propojené než tomu bylo dříve. USA i Evropská unie si toto uvědomují a zavedly globální pravidla bankovní regulace, aby banky vytvářely rezervy pro případ, že některá banka bude krachovat. Světová ekonomika se také v blízké době bude muset potýkat i se stárnoucí populací. V Evropě spočívá oddlužování hlavně ve výdajových škrtech. V USA kromě toho nejsou zcela dostatečné rozpočtové příjmy, proto se musí vláda starat o jejich zvýšení. Na rozdíl od USA trpí Evropská unie i tím, že některé její členské státy čekají podporu od ostatních. Podle mého názoru by se měla USA i celá Evropská unie nadále snažit snižovat své dluhy. V opačném případě bych uvažovala, zda by přílišné zadlužení některých zemí nemohlo vyvolat ještě větší celosvětovou finanční krizi.

graf č. 16: Podíl světa na tvorbě HDP, r. 2010

Mezi ostatní země G20 patří: Kanada, Rusko, Austrálie, Mexiko, Jižní Korea, Turecko, Indonésie, Saúdská Arábie, Argentina a Jižní Afrika

zdroj: Eurostat, zpracování vlastní

Když bych se snažila zhodnotit účinky dosud uložených sankcí Paktu stability a růstu, musím napsat, že sankce se minuly účinkem. Přestože měly být v roce 2003 uvaleny sankce na Francii a Německo, obě země se jim vyhnuly. O uvalení sankcí musí totiž rozhodnout Rada EU kvalifikovanou většinou. Od roku 2005 je podle reformovaného Paktu stability a růstu možné odvrácení sankcí za určitých výjimek. Udělit sankce bylo mnohem těžší než dříve. Sankce za nedodržování Paktu stability a růstu tak nebyly nikdy uvaleny.

K návrhu změn směřujícím k větším sankcím za nedodržování Paktu stability a růstu bych chtěla podotknout, že žádné změny Paktu stability a růstu se prozatím nemusí dělat. Změny směřující k větším sankcím byly již provedeny ve fiskálním kompaktu. V případě fiskálního kompaktu je značně obtížnější vyhnout se dodržování pravidel jako tomu bylo dříve v Paktu stability a růstu.

4.3. Porovnání Paktu stability a růstu s fiskálním kompaktem

Pakt stability a růstu nebyl zeměmi příliš dodržován. Proto je otázkou, jestli bude nový fiskální kompakt dodržován. V Paktu stability a růstu musely být sankce schvalovány, ale ve fiskálním kompaktu jsou už sankce automatické. To uvádím jako první důvod toho, že nový fiskální kompakt budou země, které ho podepsaly, dodržovat. Každá země se totiž bojí sankcí. Dalším důvodem je to, že když se země budou snažit a budou mít poměr veřejného dluhu k HDP pod 60%, mohou mít strukturální deficit ve výši 1% HDP. Pro ty země, které poměr veřejného dluhu k HDP pod 60% nemají, musí se jejich strukturální deficit vejít do výše 0,5% HDP. Dalším důvodem pro to, že bude fiskální kompakt dodržován, je i to, že fiskální kompakt bude muset být dodržován hned na dvou úrovních – vedle národní úrovně to bude i úroveň nadnárodní (dohled Komise a Soudního dvora EU).

Další věcí, nad kterou se zamyslím, je to, jak se fiskální kompakt liší od Paktu růstu a stability:

1. Jak jsem již psala, vynutitelnost u fiskálního kompaktu je posílena tím, že země, které se k tomuto kompaktu připojí, jsou povinny vtělit výše zmíněná pravidla do národní legislativy, přičemž se ve fiskálním kompaktu explicitně píše, že nejlépe formou ústavního zákona. Zároveň by měly na národní úrovni existovat na vládě nezávislé instituce monitorující dodržování fiskální disciplíny. U Paktu stability a růstu nebylo třeba, aby byl součástí národní legislativy.
2. Případné pokuty, které se vyberou od hříšníků, budou v případě fiskálního kompaktu směřovat do záchranného fondu Evropského mechanismu stability (budou-li peníze od člena eurozóny), nebo do unijního rozpočtu (budou-li od ostatních členů EU). V případě Paktu stability a růstu se část sankce mohla vrátit hříšníkovi zpět, pokud by opět dodržoval jeho pravidla.
3. V případě Paktu stability a růstu stát podléhal sankcím, i když překročil hranici 60% pro poměr hrubého veřejného dluhu k HDP. Pokud tuto hranici překročí stát, který přijal fiskální kompakt, nebude muset platit sankce. Bude muset pouze snižovat tento dluh tempem 5% za rok.
4. Pakt stability a růstu je obecně závazný pro všechny členy EU, ne jen pro členy eurozóny. Fiskální kompakt není obecně závazný, k tomu, aby byl závazný, ho musí země přijmout.

5. Sankce, které jsou ve fiskálním kompaktu uvedeny, jsou platné jen pro členy eurozóny. V případě Paktu stability a růstu by mohly být sankce uvaleny i na některou zemi EU.
6. Pakt stability a růstu, jak jsem již uvedla, vycházel z maastrichtských kritérií. Pakt stability a růstu byl přijat jako následek toho, že zvýšený růst veřejného dluhu ohrožoval přijetí a následnou stabilitu eura. Fiskální kompakt byl přijat jako následek chyb Paktu stability a růstu.
7. Pakt stability a růstu procházel určitými revizemi, zatímco fiskální kompakt je teprve na začátku a jeho revize zatím není v plánu.
8. Pakt stability a růstu se skládá z rezoluce Evropské rady a dvou nařízení Rady, zatímco fiskální kompakt je jen jediná smlouva a to Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii.
9. Deficit veřejných financí v případě Paktu stability a růstu nesmí překročit 3% HDP. Avšak je tam výjimka, pokud je deficit pouze dočasný nebo výjimečný, doporučený limit může být překročen. V případě fiskálního kompaktu nesmí překročit hranici strukturálního schodku 0,5% HDP, respektive 1% HDP.
10. Sankce u fiskálního kompaktu nastupují automaticky. O sankcích v případě Paktu stability a růstu rozhoduje Rada EU kvalifikovanou většinou.
11. Od roku 2005 je dokonce podle reformovaného Paktu stability a růstu možno odvrátit sankce za určitých výjimek. Sankce za nedodržování Paktu stability a růstu tedy nebyly nikdy uvaleny. V případě fiskálního kompaktu se očekává, že pokud některá signatářská země překročí určitou definovanou hranici zadlužení, budou sankce uvaleny.
12. Kromě sankcí za překročení hranice strukturálního schodku 0,5% HDP může nastat v případě fiskálního kompaktu i jiná sankce – a to sankce za nevčlenění do národní legislativy do jednoho roku ode dne ratifikace kompaktu. Tato sankce je ve výši 0,1% HDP daného státu.

5. Vyhodnocení hypotéz

1. Změny Paktu stability a růstu byly přínosné.

Tato hypotéza je vyvrácena. I když byl Pakt reformován, stále narážel na nezávislost států ve fiskální politice. Přínosná by mohla být Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, která obsahuje závazek států zavést pravidla do národní legislativy. Přínosná by mohla být i novelizace Paktu v podobě Six-packu, která byla zavedena před dvěma lety. O její přínosnosti bych uvažovala ale až za pár let.

2. Pakt stability a růstu je jednotlivými zeměmi dodržován.

I tato hypotéza je vyvrácena. Pakt stability a růstu už na začátku porušili jeho tvůrci a sankce za ně nikdy nedostali. Většina zemí kritéria Paktu stability a růstu i opakovaně porušuje.

3. Země plní doporučení, která jim nastanou v případě porušování Paktu.

Tato hypotéza je vyvrácena. Většina zemí plní nařízení až po roce (nebo i déle), ve kterém má mít splněno. Některé země i falšují data, aby vypadalo, že nařízení splnily (např. Portugalsko roku 2002).

4. Doporučení a sankce upravené Paktem stability a růstu jsou dostatečné.

Tato hypotéza je vyvrácena. Novelizaci Paktu zatím nelze posoudit. Sankce by ale měly být automatické, aby se tak ani velké ekonomiky nezdržely jejich přijetí.

5. Pakt stability a růstu má určitý přínos pro Evropskou unii v oblasti koordinace hospodářských politik.

Tato hypotéza je potvrzena. Díky Paktu stability a růstu si Evropská unie uvědomila obtížnou koordinaci fiskálních politik jednotlivých zemí.

6. Má smysl, aby se Pakt stability a růstu v budoucnosti vyvíjel.

Ano, rozvoj Paktu stability a růstu je smysluplný. Jestliže státy budou dodržovat pravidla daná v Rozšířeném paktu a ve Smlouvě o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, má smysl ho dále zdokonalovat. V opačném případě by měla přijít účinnější novelizace Paktu nebo nová smlouva, která by Pakt nahradila.

Závěr

Německo a Francie, které stály za zrodem Paktu stability a růstu (dále jen Pakt), Pakt porušovaly a za jeho porušování nenesly žádné následky (v roce 2003). Rada ministrů financí členských zemí eurozóny (dále jen ECOFIN) od sankcí upustila díky nátlaku Francie i Německa a uvedla, že se řešení tohoto porušování Paktu odkládá. Za porušování pravidel Paktu se však ECOFIN dostal až před Evropský soudní dvůr. U Evropského soudního dvora bylo sice v červnu 2004 uznáno, že ECOFIN zákon porušil, ale jenom v tom, že řešení porušování Paktu nemůže být odloženo. Sankce, které měly být na Francii a Německo uvaleny, už pak soud neřeší. Toto je podle mě důkazem, že Pakt od samého začátku nebyl plně funkční. Další státy, které se Paktem měly řídit, tak ztrácely důvěru v jeho dodržování. Proč by měly Pakt dodržovat, když ani jeho tvůrci to nedělají?

Základem Paktu mělo být to, aby zajišťoval, že se žádný členský stát nemůže volně osvobodit od způsobování vysokých dluhů. Ani jeho reforma v roce 2005 stanovující mírnější kritéria však nezajistila, aby se státy, které se Paktem řídily, nadále příliš nezadlužovaly. Z mého pohledu je to možná také z toho důvodu, že o sankcích se nerozhoduje automaticky. Sankce tak nikdy nebyly uvaleny na žádný stát. Jestli přinese změnu Rozšířený pakt stability a růstu, to zjistíme až za pár let. Možná by bylo dobré se také více zaměřit na státy, které jsou ve fázi konjunktury než jen na státy, které jsou v recesi. Státy, které jsou ve fázi konjunktury, by tak mohly vytvářet určité rezervy na horší časy.

V poslední době přišla snaha zlepšit fiskální politiku států v podobě Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii. Česká republika se k jejímu plnění ale nezavázala. Podle mého názoru je to nejspíše proto, že už implementuje fiskální pravidla na národní úrovni. V případě Smlouvy o stabilitě, koordinaci a řízení v hospodářské a měnové unii je značně obtížnější vyhnout se dodržování pravidel jako tomu bylo dříve v Paktu stability a růstu. Navíc tato Smlouva zavádí i možnost zásahu Soudního dvora Evropské Unie. Tato Smlouva je podle mého názoru možnou nadějí na lepší hospodaření v budoucnosti Evropské Unie.

Summary

Germany and France, which initiated the Stability and Growth Pact (the Pact), violated the Pact, but they didn't bear any consequences of its violation (2003). The Economic and Financial Affairs Council (ECOFIN) didn't impose planned sanctions mainly due to pressure from France and Germany and stated solution of the Pact violation had been postponed. For violations of the Pact, however, ECOFIN was brought before the European Court of Justice. The European Court of Justice in 2004 convicted ECOFIN of violation of the Pact, but only in the fact that addressing of the Pact violation couldn't be postponed. Sanctions that should have been imposed against France and Germany were not discussed at all. This fact proves to me the Pact is not functional from its very beginning. Other states that should have followed the Pact were losing confidence in its adherence. Why should they comply with the Pact when even its creators don't do it?

The basis of the Pact should ensure that no Member State can freely exempt from causing high debts. Even its reform in 2005, however, failed to ensure countries following the Pact not to continue to increase their debts. In my opinion, the reason may be that sanctions are not decided automatically. Sanctions were never imposed on any state. If the widened Pact bring change, we can see it after a few years. It might be useful to focus more on the states that are in the phase of boom and not only on the countries which are in recession. The countries in the phase of boom could save for rainy days.

Recent the Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union has been trying to improve countries' fiscal policy. However, Czech Republic didn't commit to its performance. I think it's because Czech Republic has been already implementing fiscal rules at the national level. With the Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union it has been more difficult not to comply with the rules than it used to be with the Stability Pact. In addition, the Treaty introduces the possibility of intervention by the Court of Justice of the European Union. In my opinion, this Treaty may result in better economy of the European Union in the future.

Seznam použité literatury:

Monografie:

1. Hrubý, R., Krásnická, M. (2012). *Introduction to the EU Law, Úvod do práva EU*, Praha: Alfa Nakladatelství.
2. König, P. et al. (2009). *Rozpočet a politiky Evropské unie, Příležitost pro změnu*, Praha: C.H.Beck.
3. Šrein, Z. (1999). *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*, Praha: VŠE.
4. Defarges, P. M. (2002). *Evropské instituce*, Praha: Karolinum.
5. Cini, M. (2007). *European Union Politics*, Oxford: Oxford University Press.
6. Baldwin, R., Wyplosz, C. (2008). *Ekonomie evropské integrace*, Praha: Grada Publishing.
7. Pavelka, T. (2007). *Makroekonomie: Základní kurz*, Praha: Melandrium.
8. Urban, L. (2006). *Koordinace hospodářské politiky zemí EU a její meze*, Praha: FSV UK. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/67_010_Urban.pdf.
9. Hladký, J., Leitmanová, I. (1997). *Makroekonomie I*, České Budějovice: Jihočeská univerzita.

Články z časopisů:

10. Fajmon, H. (2011). Držet se koruny a vyrovnat rozpočet. *Euro*, 14(1). Dostupné z: http://www.ods.cz/clanek/248-drzet-se-koruny-a-vyrovnat-rozpocet#.US_JrzfIexA

Internetové zdroje:

11. Ministerstvo financí, Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice, *Výkladový slovníček: Maastrichtská konvergenční kritéria*. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=M
12. Evropská centrální banka (2012). *Eurosystém: konvergenční zpráva květen 2012*. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>

13. Ministerstvo financí České republiky, Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice, *Pakt stability a růstu*. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_pakt_stabil_rust.html
14. Ministerstvo financí České republiky (2010), *Informační studie: Fiskální pravidla ČR v kontextu EU, část 1. Současná pravidla EU*. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Fiskalni_pravidla_I_-_FINAL_I_informacni_studie.pdf
15. Zdeněk, Š. (2003). *Pakt stability a růstu: vymoženost nebo přítěž eurozóny*. Dostupné z:
<http://www.ieep.cz/seminare/ds0303.pdf>
16. Revuepolitika (2012). *Euro: mezi hospodářskou racionalitou a vynucovanou politickou integrací*. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1781/euro-mezi-hospodarskou-racionalitou-a-vynucovanou-politickou-integraci>
17. Euroskop (2012), *Der Spiegel: Rozhazovačnost států EU umožnil*. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9008/21047/clanek/der-spiegel-rozhazovacnost-statu-eu-umoznil-exkancler-schr-der/>
18. European parliament/News (2012). *Economic governance “two pack” – Q&A*. Dostupné z:
<http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/content/20120607BKG46436/html/Economic-governance-two-pack-QA>
19. BusinessInfo.cz (2008). *Pakt stability a růstu*. Dostupné z:
<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pakt-stability-a-rustu-5140.html#c1.4.2>
20. Patria.cz (2014). *Fiskální kompakt v ČR... Patria vydala nový Třicetník*. Dostupné z:
<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2556879/fiskalni-kompakt-v-cr-patria-vydala-novy-tricetnik.html>
21. Měsíčník EU aktualit (2014). *Dočkáme se v ČR přijetí fiskálního paktu?*. Dostupné z:
http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Mesicnik_EU_aktualit/Mesicnik_EU_aktualit/Prilohy/mesicnik_2014_03.pdf
22. Euroskop.cz (2014). *Snahu o přistoupení ČR k fiskálnímu paktu ekonomové vítají*. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8952/23517/clanek/snahu-o-pristoupeni-cr-k-fiskalnimu-paktu-ekonomove-vitaji/>

23. Ihned.cz (2013). *Proč se politici prou o fiskální kompakt?*. Dostupné z: <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-59237390-proc-se-politici-prou-o-fiskalni-kompakt>

24. ekonom/euro (2014). *Lotyšsko přijímá euro bez fanfár*. Dostupné z: <http://ekontech.cz/clanek/lotysko-prijima-euro-bez-fanfar-0>

Právní předpisy:

25. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (Úřední věstník Evropské unie C 83, 30. 3. 2010).

26. Protokol (č. 12) o postupu při nadměrném schodku (Úřední věstník Evropské unie C 83, 30. 3. 2010).

27. Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reforem Francie na rok 2012 a stanovisko Rady ke stabilizačnímu programu Francie na období 2012–2016.

28. Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reforem Nizozemska na rok 2012 a stanovisko Rady k programu stability Nizozemska na období 2012–2015.

29. Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reforem Portugalska na rok 2012 a stanovisko Rady ke stabilizačnímu programu Portugalska na období 2012–2016.

Ostatní:

30. Němec, A. (2012). *Právní aspekty řešení krize eura a solventnosti některých členských států* (Diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

31. Dostálová, I. (2012). *Six pack, two pack, Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii: krok za krokem k fiskální integraci?* (Seminář). Brno

Seznam grafů:

graf č. 1: Bulharsko – dluh v % HDP.....	26
graf č. 2: Francie – dluh v % HDP	28
graf č. 3: Itálie – dluh v % HDP.....	29
graf č. 4: Irsko – dluh v % HDP.....	31
graf č. 5: Litva – dluh v % HDP.....	32
graf č. 6: Lotyšsko – dluh v % HDP.....	33
graf č. 7: Maďarsko – dluh v % HDP.....	33
graf č. 8: Německo – dluh v % HDP	35
graf č. 9: Nizozemsko – dluh v % HDP.....	36
graf č. 10: Polsko – dluh v % HDP	37
graf č. 11: Portugalsko – dluh v % HDP	38
graf č. 12: Rumunsko – dluh v % HDP	39
graf č. 13: Řecko – dluh v % HDP	40
graf č. 15: Česká republika – dluh v % HDP	43
graf č. 16: Podíl světa na tvorbě HDP, r. 2010	45

Přílohy:

příloha č. 1: Fiskální projekce Evropské komise a členských zemí

příloha č. 2: Strukturální saldo v zemích EU

příloha č. 3: Strukturální deficit v České republice

příloha č. 4: Přehled probíhajících EDP

Příloha č. 1: Fiskální projekce Evropské komise a členských zemí.

		Predikce EK podzim 2009			Aktualizace Programů Paktu stability a růstu I/2010						termín EDP
		2009	2010	2011	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
AT	saldo	-4,3	-5,5	-5,3	-3,5	-4,7	-4	-3,3	-2,7		2013
	dluh	69,1	73,9	77	66,5	70,2	72,6	73,8	74,3		
BE	saldo	-5,9	-5,8	-5,8	-5,9	-4,8	-4,1	-3			2012
	dluh	97,2	101,2	104	97,9	100,6	101,4	100,6			
BG	saldo	-0,8	-1,2	-0,4	-1,9	0	0,1	0,1			2011
	dluh	15,1	16,2	15,7	14,7	14,6	14,5	14,4			
CY	saldo	-6,1	-7,1	-7,7	-6,1	-6	-4,5	-3,4	-2,5		2012
	dluh	56,2	62,3	67,6	56,2	61	63,2	63,1	62,3		
CZ	saldo	-6,6	-5,5	-5,7	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2			2013
	dluh	36,5	40,6	44	35,2	38,6	40,8	42			
DE	saldo	-3,4	-5	-4,6	-3,2	-5,5	-4,5	-3,5	-6,4		2013
	dluh	73,1	76,7	79,7	72,5	76,5	79,5	81	82		
DK	saldo	-2	-4,8	-3,4	-2,9	-5,3	-4,1	-3,1	-1,8	-0,8	2013
	dluh	33,7	35,3	35,2	38,5	41,8	46,2	48,3	48,1	46,1	
EE	saldo	-3	-3,2	-3	-2,6	-2,2	-2	-1	0,2		
	dluh	7,4	10,9	13,2	7,8	10,1	13	14,2	14,3		
EL	saldo	-12,7	-12,2	-12,8	-12,7	-8,7	-5,3	-2,8	-2		2012
	dluh	112,6	124,9	135,4	113,4	120,4	120,6	117,7	113,4		
ES	saldo	-11,2	-10,1	-9,3	-11,4	-9,8	-7,5	-5,3	-3		2013
	dluh	54,3	66,3	74	55,2	65,9	71,9	74,3	74,1		
FI	saldo	-2,8	-4,5	-4,3	-2,2	-3,6	-3	-2,3	-1,9		2011
	dluh	41,3	47,4	52,7	41,8	48,3	52,2	54,4	56,4		
FR	saldo	-8,3	-8,2	-7,7	-7,9	-8,2	-6	-4,6	-3		2013
	dluh	76,1	82,5	87,6	77,4	83,2	86,1	87,1	86,6		
HU	saldo	-4,1	-4,2	-3,9	-3,9	-3,8	-2,8	-2,5			2011
	dluh	79,1	79,8	79,1	78	79	76,9	73,6			
IE	saldo	-12,5	-14,7	-14,7	-11,7	-11,6	-10	-7,2	-4,9	-2,9	2014
	dluh	65,8	82,9	96,2	64,5	77,9	82,9	83,9	83,3	80,8	
IT	saldo	-5,3	-5,3	-5,1	-5,3	-5	-3,9	-2,7			2012
	dluh	114,6	116,7	117,8	115,1	116,9	116,5	114,6			
LT	saldo	-9,8	-9,2	-9,7	-9,1	-8,1	-5,8	-3			2012
	dluh	29,9	40,7	49,3	29,5	36,6	39,8	41			
LU	saldo	-2,2	-4,2	-4,2	-1,1	-3,9	-5	-4,6	-4,3	-3,1	
	dluh	15	16,4	17,7	14,9	18,3	23,9	29,3	34,1	37,4	
LV	saldo	-9	-12,3	-12,2	-10	-8,5	-6	-2,9			2012
	dluh	33,2	48,6	60,4	34,8	55,1	59,1	56,8			

		Predikce EK podzim 2009			Aktualizace Programů Paktu stability a růstu I/2010						termín EDP
		2009	2010	2011	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
MT	saldo	-4,5	-4,4	-4,3	-3,8	-3,9	-2,9	-2,8			2011
	dluh	68,5	70,9	72,5	66,8	68,6	68	67,3			
NL	saldo	-4,7	-6,1	-5,6	-4,9	-6,1	-5	-4,5			2013
	dluh	59,8	65,6	69,7	62,3	67,2	69,6	72,5			
PL	saldo	-6,4	-7,5	-7,6	-7,2	-6,9	-5,9	-2,9			2012
	dluh	51,7	57	61,3	50,7	53,1	56,3	55,8			
PT	saldo	-8	-8	-8,7	-9,3	-8,3	-6,6	-4,6	-2,8		2013
	dluh	77,4	84,6	91,1	77,2	86	89,4	90,7	89,8		
RO	saldo	-7,8	-6,8	-5,9	-8	-6,3	-4,4	-3			2012
	dluh	21,8	27,4	31,3	23	28,3	29,4	29,7			
SE	saldo	-2,1	-3,3	-2,7	-2,2	-3,4	-2,1	-1,1			
	dluh	42,1	43,6	44,1	42,8	45,5	45,6	45,2			
SK	saldo	-6,3	-6	-5,5	-6,3	-5,5	-4,2	-3			2013
	dluh	34,6	39,2	42,7	37,1	40,8	42,5	42,2			
SL	saldo	-6,3	-7	-6,9	-5,7	-5,7	-4,2	-3,1	-1,6		2013
	dluh	35,1	42,8	48,2	34,4	39,6	42	42,7	42,1		
UK	saldo	-13	-12,5	-10,7	-12,7	-12,1	-9,2	-7,4	-5,6	-4,7	2014/15
	dluh	71,7	81,9	89	72,9	82,1	88	90,9	91,6	91,2	

(zdroj: Informační studie, Fiskální pravidla ČR v kontextu EU, zpracování vlastní)

Použité zkratky:

AT	Rakousko	EE	Estonsko	IT	Itálie	PT	Portugalsko
BE	Belgie	EL	Řecko	LT	Litva	RO	Rumunsko
BG	Bulharsko	ES	Španělsko	LU	Lucembursko	SE	Švédsko
CY	Kypr	FI	Finsko	LV	Lotyšsko	SK	Slovensko
CZ	Česko	FR	Francie	MT	Malta	SL	Slovinsko
DE	Německo	HU	Maďarsko	NL	Nizozemí	UK	Velká Británie
DK	Dánsko	IE	Irsko	PL	Polsko		

Příloha č. 2: Strukturální saldo v zemích EU.

Strukturální saldo v zemích EU				
země	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008
BE	0,2	-0,4	-0,1	0,1
DE	-2,4	-1,5	-0,8	-0,7
IE	0,8	3	1,8	1,6
EL	-6,1	-3,9	-3,6	-3,4
ES	1,6	2,3	1,8	1,7
FR	-3,2	-2,3	-2,1	-1,5
IT	-3,9	-2,6	-1,6	-1,8
LU	1	0,5	0,6	0,8
NL	0,7	1,1	-0,4	0,1
AT	-1,1	-1	-1,1	-1,2
PT	-5	-2,9	-2,7	-2,6
SI	-1,1	-1,5	-1,7	-1,7
FI	3,6	3,7	3,5	3,6
EU 13	-2	-1,1	-0,8	-0,7
BG	1,3	2,8	1,6	1,8
CZ	-2	-2,8	-4,1	-3,8
DK	4,8	3,7	3,3	3,8
EE	2,4	3,3	3,5	3,8
CY	-2,8	-1,2	-1,1	-1,1
LV	-0,2	0	0	0,4
LT	-0,9	-0,6	-0,6	-1
HU	-8,4	-9,4	-6,1	-4,6
MT	-3,8	-2,7	-2,6	-1,6
PL	-4,2	-4	-3,6	-3,3
RO	-1,2	-2,2	-3,5	-3,3
SK	-1,2	-3,3	-3,4	-3,3
SE	2,1	2,1	1,9	1,9
UK	-3,2	-2,6	-2,5	-2,1
EU 27	-2	-1,3	-1,1	-0,9

(zdroj: Public Finances in EU 2007, zpracování vlastní)

Použité zkratky:

AT	Rakousko	EE	Estonsko	IT	Itálie	PT	Portugalsko
BE	Belgie	EL	Řecko	LT	Litva	RO	Rumunsko
BG	Bulharsko	ES	Španělsko	LU	Lucembursko	SE	Švédsko
CY	Kypr	FI	Finsko	LV	Lotyšsko	SK	Slovensko
CZ	Česko	FR	Francie	MT	Malta	SL	Slovinsko
DE	Německo	HU	Maďarsko	NL	Nizozemí	UK	Velká Británie
DK	Dánsko	IE	Irsko	PL	Polsko	SI	Slovinsko

příloha č.3: Strukturální deficit v České republice.

Strukturální deficit v České republice	
rok	deficit v % HDP
2009	5,1
2010	4
2011	2,8
2012	1,7
2013	1,5

(zdroj: Ministerstvo financí, Fiskální výhledy, listopad 2007-2013, zpracování vlastní)

Příloha č. 4: Přehled probíhajících EDP.

země	datum zprávy Komise	Rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku	Současný termín nápravy
Chorvatsko	15. listopadu 2013	21. ledna 2014	2016
Malta	21. května 2013	21. června 2013	2014
Dánsko	12. května 2010	13. července 2010	2013
Kypr	12. května 2010	13. července 2010	2016
Rakousko	7. října 2009	2. prosince 2009	2013
Belgie	7. října 2009	2. prosince 2009	2013
Česká republika	7. října 2009	2. prosince 2009	2013
Nizozemsko	7. října 2009	2. prosince 2009	2014
Portugalsko	7. října 2009	2. prosince 2009	2015
Slovinsko	7. října 2009	2. prosince 2009	2015
Slovensko	7. října 2009	2. prosince 2009	2013
Polsko	13. května 2009	7. července 2009	2015
Francie	18. února 2009	27. dubna 2009	2015
Irsko	18. února 2009	27. dubna 2009	2015
Řecko	18. února 2009	27. dubna 2009	2016
Španělsko	18. února 2009	27. dubna 2009	2016
Velká Británie	11. června 2008	8. července 2008	2014/2015

(zdroj: www.ec.europa.eu, zpracování vlastní)